

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

PROBLEMATIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE VZTAHU K ŽENÁM OČIMA PORADNY EVA PRO ŽENY A DÍVKY V NOUZI V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Zapletalová

Autor práce: Lucie Pešková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Prezenční

2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Pětková Lucie

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Zapletalové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také bych chtěla poděkovat všem pracovnícím Poradny EVA pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích za důležité a přínosné informace z oblasti domácího násilí.

OBSAH

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Úvod do problematiky	8
1.1 Definice domácího násilí	9
1.2 Znaký domácího násilí	10
1.3 Mýty o domácím násilí	11
1.3.1 Mýty související se samotným výskytem násilí a sociálním statusem rodiny	12
1.3.2 Mýty související s osobou agresora	12
1.3.3 Mýty související s osobou oběti	13
2 Druhy domácího násilí	15
2.1 Fyzické násilí	15
2.2 Psychické násilí	15
2.3 Sociální násilí	16
2.4 Ekonomické násilí	16
2.5 Sexuální násilí	16
2.6 Emocionální násilí	17
3 Příčiny a faktory podmiňující vznik domácího násilí	17
3.1 Rizikový muž	18
3.2 Riziková žena	19
3.3 Další faktory podmiňující vznik domácího násilí	19
4 Fáze násilí	20
5 Účastníci domácího násilí	21
5.1 Charakteristika agresora	21
5.2 Charakteristika oběti	24
5.3 Děti a domácí násilí	27
6 Možnosti pomoci obětem domácího násilí	30
6.1 Ochrana života a zdraví	31
6.2 Bezpečné zázemí	33
6.3 Možnosti finanční a materiální pomoci ze strany státu	35
6.4 Psychologická podpora	36
6.5 Právní problematika domácího násilí	38
6.5.1 Trestní právo	38
6.5.2 Přestupkové právo	39
6.5.3 Rodinné právo	39

6.5.4 Sociálně-právní ochrana dětí.....	40
6.5.5 Občanské právo	41
PRAKTICKÁ ČÁST	43
7.1 Cíl práce.....	43
7.2 Popis zařízení.....	43
7.3 Problémové okruhy výzkumu	44
7.4 Popis použité techniky a organizace výzkumu	45
7.5 Vyhodnocení a interpretace získaných dat	46
Závěr	55
Seznam literatury.....	57
Seznam příloh.....	59
Přílohy	60
Abstrakt	70
Abstract.....	71

Úvod

V rámci průběžné praxe na naší fakultě jsem navštěvovala Poradnu Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích, která poskytuje pomoc mimo jiné i obětem domácího násilí. Zde jsem získala základní informace o této problematice. Zároveň jsem mohla nejen nahlédnout do spisů této neziskové organizace, ale účastnit se i schůzek pracovníků Poradny s oběťmi partnerského násilí (pokud s tím týraná žena souhlasila). A nejen tato praxe, ale i můj osobní zájem o tento problém mě inspiroval k tématu mé bakalářské práce, ve které se budu zabývat problematikou domácího násilí ve vztahu k ženám.

Myslím si, že se jedná o závažný problém, který si zaslouží pozornost nejen odborníků, ale i laické veřejnosti. Z dostupných statistik je zřejmé, že se nejedná pouze o okrajový problém. Uvádí se, že s násilím od svého partnera se během svého života setká až jedna třetina žen. Tento údaj považuji za alarmující i přesto, že není přesný a úplný, neboť v České republice chybí oficiální údaje o domácím násilí (ty totiž netvoří samostatnou kategorii v policejních statistikách). Počty obětí domácího násilí pochází hlavně z evidencí neziskových organizací, které se zabývají právě touto problematikou.

V poslední době došlo i díky těmto specializovaným organizacím k rozsáhlejší medializaci této problematiky. Vedlo to k prolomení různých mýtů a tabu, které jsou s fenoménem domácího násilí úzce spojeny. Partnerské násilí přestává být konečně označováno za minoritní jev, který se dotýká pouze některých (konkrétně sociálně slabých a problémových) skupin obyvatelstva. K odstranění různých mylných představ bych chtěla přispět i já, a to právě formou bakalářské práce, a proto jsem si (vzhledem k mým možnostem) za cíl této práce stanovila zjistit projevy a dopady domácího násilí v životě žen, které navštěvovaly Poradnu Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích v průběhu roku 2005.

Svou práci jsem rozdělila na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se snažila přehledně popsat problematiku domácího násilí. K tomu jsem využívala literaturu, jejíž seznam je uveden na konci této práce. Jako hlavní zdroj jsem použila manuál ke kurzům o domácím násilí vydaný neziskovou organizací Acorus. Aktuální informace (jako např. nové právní úpravy) jsem vyhledala na webových stránkách na internetu.

Teoretickou část jsem rozdělila do šesti základních kapitol. V první kapitole jsem nejprve vymezila definici a hlavní znaky domácího násilí. Nadále jsem se v této části věnovala mýtům

a předsudkům, které provází tento fenomén. V druhé části jsem popsala základní druhy domácího násilí a jejich projevy. Ve třetí části jsem se zabývala příčinami vzniku partnerského násilí. Zde jsem popsala rizikového muže, rizikovou ženu a další faktory podmiňující vznik domácího násilí. Ve čtvrté části jsem poukázala na to, že toto násilí se odehrává v začarovaném kruhu, kdy se střídají lepší období s těmi horšími. Další část je věnována účastníkům domácího násilí. Nejprve jsem charakterizovala oběť, poté agresora a nakonec i vztah dětí a domácího násilí. Poslední kapitola je věnována možnostem pomoci obětem partnerského násilí. Je zde popsána pomoc finanční a materiální, psychologická, právní a další. Také jsem se zde zmínila o legislativních změnách souvisejících s domácím násilím.

V praktické části jsem využila možnost provést výzkum právě v Poradně Eva, kde jsem byla na praxi. K dosažení výše stanoveného cíle jsem použila techniku kvantitativního rozboru dat. Tato data jsem získala ze spisů týraných klientek Poradny. Výsledky jsem shrnula v kapitole vyhodnocení a interpretace dat.

V závěru práce je ještě přílohová část, kde jsou uvedeny nejprve kontakty na důležité organizace zabývající se domácím násilím; ukázka bezpečnostního plánu; manuál o domácím násilí v praxi pomáhajících profesí a plné znění zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do problematiky

Násilí na ženách má celosvětový rozměr a zasahuje jak do primitivních kultur, tak i do kultur vyspělých států. Zejména v patriarchálních společnostech bylo a mnohde stále ještě je mužské mocenské jednání spolu s násilím tolerováno a přijímáno jako norma. Žena je často považována za méněcennou nebo dokonce za majetek muže, který ji může zcela ovládat.¹

Tato asymetrie vzájemného vztahu mužské a ženské role v rodině má sociokulturní i biologické příčiny. Převládá tradiční představa muže jako ochránce a živitele rodiny a ženy jako pečovatelky. Submisivní postavení ženy je dáno také biologickými faktory. Žena nemá tolik síly, je fyzicky slabší. Je zranitelnější nejen somaticky (vzhledem k její tělesné konstituci a mateřství), ale i ekonomicky a sociálně. Zejména žena-matka pečující o malé děti je na muži závislá.²

Násilí na ženách je problém, který je historicky i společensky zakořeněn. Dodnes ve společnosti přetrvává názor, že domácí násilí je ojedinělou a hlavně soukromou záležitostí, kterou si musí partneři vyřešit sami a do které by neměl zasahovat nikdo z venku.³

Násilí mužů vůči ženám bylo pojmenováno jako společenský problém až v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století. Zasloužilo se o to feministické hnutí v západní Evropě a USA. Ukázalo se, že k domácímu násilí dochází v různých zemích světa i v různých socioekonomických vrstvách. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi byly nalezeny jen v míře tolerance k násilí a snaze situaci řešit.⁴

Také v České republice bylo domácí násilí mnoho let tabuizováno a považováno za jev, který se v naší republice vyskytuje jen okrajově. Nejnovější průzkumy však dokazují pravý opak. Podle těchto průzkumů se domácí násilí vyskytuje v jedné ze šesti domácností. Proto

---

¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 3.

² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 632.

³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 3.

⁴ Srov. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha : Vyšehrad, 2000, s. 75.

v poslední době dochází k větší informovanosti veřejnosti a k rozsáhlé medializaci právě této problematiky.⁵

1.1 Definice domácího násilí

Domácí násilí je jedna z nejnebezpečnějších a nejrozšířenějších forem agrese, která bývá často podceňována. Prochází napříč sociálně demografickým spektrem, tudíž je nezávislé na věku, vzdělání, materiálním zázemí, profesi, sociokulturní úrovni, náboženském vyznání ani národnosti.⁶

Definice a teorie domácího násilí jsou v dnešní době nejednotné a uplatňují se různé přístupy. Důvodem je to, že domácí násilí představuje mnohvrstevný jev. Odborníci se shodují na určitých společných znacích, přesto ale přetrvává problém s definicí, neboť jsou vždy zvýrazňovány takové atributy, které korespondují se zaměřením daného oboru.⁷

Z pohledu sociální práce je za domácí násilí považováno: „*násilné chování mezi dospělými členy existující (popř. bývalé) domácnosti nebo mezi osobami, které mají společné děti. Je motivováno buď vynucováním něčeho jinak nedosažitelného, nebo může být odplatou, a to i na někom jiném, než byl ten, kdo způsobil křivdu.*“⁸ Hlavním cílem domácího násilí je ublížit či získat nad obětí převahu, moc a kontrolu. Je útokem na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví a v extrémních případech i život oběti. Jde o kriminální jednání.⁹

Dnes vedle sebe existují dva základní pohledy na domácí násilí: kriminologický a feministický. Oba předpokládají, že se tento druh násilí liší od jiných podob kriminality. Feministický přístup otevřeně ukazuje zaujatost pro ženskou perspektivu tohoto problému, kdežto kriminologický přístup definuje tuto agresi bez ohledu na pohlaví pachatele a oběti.¹⁰

Rozdíly v definicích jsou i dle tzv. primární oběti, tzn. osoby, která je hlavním terčem týrání. Z tohoto hlediska rozlišujeme dvě skupiny definic domácího násilí. První skupina

⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 3.

⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. *Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. Éthum*, 2002, č. 35, s. 5.

⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy. Sociální práce*, 2006, č. 2, s. 61-62.

⁸ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003, s. 56.

⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. *Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. Éthum*, 2002, č. 35, s. 4-5.

¹⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy. Sociální práce*, 2006, č. 2, s. 62.

chápe toto násilí jako partnerské a druhá skupina předpokládá, že oběti se může stát jakýkoli člen rodiny.¹¹

Tato nejednotnost v rámci základní definice je problematická, protože instituce a organizace zabývající se tímto jevem potřebují pro svou práci co nejpřesnější vymezení tohoto pojmu stejné pro všechny. Záchytná síť – tzn. od policie až po sociální služby – musí být schopna správné identifikace domácího násilí, poznání oběti i pachatele a následně stanovení potřebné intervence, neboť jedině pak může pracovat jako jednotný systém.¹²

Jak vyplývá již z názvu této bakalářské práce, bude se zabývat zejména násilím praktikovaným na ženách. A sekundárně také na dětech, které se staly svědky násilí páchané na matce nebo byly spolu s ní napadány otcem.

1.2 Znaky domácího násilí

Domácí násilí má typické znaky, kterými jsou zejména:

- velmi blízké vztahy intimního charakteru mezi obětí a agresorem (manželé, partneři, popř. bývalí),
- společná propojenost oběti a agresora (společné děti, okruh známých, majetek apod. – citová i ekonomická závislost),
- dlouhodobé trvání násilí (někdy trvá několik let, než se žena rozhodne situaci zveřejnit a hledat pomoc),
- opakující se ataky (domácí násilí nepředstavuje jednorázové napadení, nýbrž opakovaný koloběh útoků přerušovaný fázemi slibů, usmiřování a relativního klidu; projevují se zde tři faktory: láska, naděje, strach),
- stupňující se agresivita útoků (násilí má svou historii: na začátku je nenápadné a nemusí být ženou rozpoznáno, často je mylně vysvětlováno jako velká láska spojená s žárlivostí, starostlivost apod.),
- nerovnost postavení oběti a agresora (agresor má nad obětí moc, ta je bezbranná, bezmocná, udržovaná v závislosti na násilníkovi, agresor drží oběť ve vztahu „vždy k službám“, pachatel má „dvojí tvář“ – násilně se chová pouze doma, vůči okolí se může jevit jinak),

---

¹¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. *Sociální práce*, 2006, č. 2, s. 62-63.

¹² Srov. tamtéž, s. 63.

- skrytost násilí (většina domácího násilí se odehrává za uzavřenými dveřmi bytu, oběť je napadána v soukromí, kde násilí není vystaveno zrakům veřejnosti, jde o uzavřené prostředí „beze svědků“, kam se žena i agresor stále vrací),
- obtížná postižitelnost a kontrolovatelnost (neexistuje příslušná legislativa, vzhledem k tomu, že násilí se odehrává v soukromí, je jakýkoli zásah z venku velmi ztížen).¹³

1.3 Mýty o domácím násilí

Mýty neboli báje vytváří člověk odpradáвна, protože potřebuje porozumět jevům, které se odehrávají v jeho blízkosti a s nimiž nemá předchozí osobní zkušenost. Má tendence hodnotit je na základě informací, jež převzal od lidí, které považuje za autority. V prvních letech života jsou to nejčastěji rodiče, s postupným vývojem se okruh autorit rozšiřuje. Orientaci ve světě stále nových a neznámých úkazů mu velmi usnadňují i média. Jelikož podvědomě pokládá všechno cizí za ohrožující, hledá vysvětlení a ptá se po příčinách. Dostane-li se mu objasnění příčin, sníží se jeho úzkost z ohrožení a on získá pocit, že „konečně ví, o co jde“.¹⁴

Informace o tom, že tisíce lidí ohrožuje násilím někdo z nejbližších, začaly na veřejnost pronikat poměrně nedávno. Z výpovědi týraných žen se postupně dovídáme o teroru, jemuž musely za zdmi svého domova dlouhé měsíce čelit. Přesto se zdráháme jejich svědectvím uvěřit. Jsme si jisti, že nám by se to stát nemohlo a proto přemýšlíme, čím se oběť odlišuje od nás tzv. „normálních“, proč snášela agresi partnera tak dlouho atd. Při hledání odpovědí na tyto i další otázky čerpáme ze svých životních zkušeností, což v našich očích situaci oběti obvykle velmi zkreslí a ji samou postaví do nepříznivého světla.¹⁵

A tak naše zkušenosti ukazují, že s problémem násilí páchaného na ženách v partnerských vztazích je ještě stále spojováno mnoho různých mýtů a předsudků. Existuje velký rozdíl mezi fakty a názory na toto téma. Největším problémem je, že rozšířené mýty a předsudky nedovolují ženám postiženým násilím, aby vypovídali o své situaci. Zabraňují také tomu, aby se veřejnost angažovala ve prospěch oběti a ženě se dostalo adekvátní pomoci.¹⁶

¹³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 9.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 13.

¹⁵ Srov. tamtéž.

¹⁶ Srov. *Piata žena: aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001, s. 57.

1.3.1 Mýty související se samotným výskytem násilí a sociálním statusem rodiny

To není násilí, ti dva se jen hádají

O hádce se dá hovořit v případě, když účastníci snažíci se prosadit svůj zájem, jsou přibližně stejně silní. Ve vztazích, kde je přítomno domácí násilí, má jedna strana převahu nad stranou druhou (např. fyzickou, finanční atd.) a využívá ji k prosazení svých zájmů. Charakteristickým znakem domácího násilí je především zneužívání moci silnějším z partnerů a stupňující se brutalita útoků. Tím se od hádky zásadně liší.¹⁷

Je to jejich věc, ať si to vyřeší sami, do toho by se jim neměl nikdo míchat

Kdokoliv je vystaven útlaku ze strany jiného člověka, má nárok na pomoc ze strany státu. Všichni pachatelé násilí jsou trestně odpovědní a nezáleží na tom, jaký mají k oběti vztah. Odehrává-li se agrese v soukromí, je méně viditelná a hůře postižitelná. Přesto jde pořád o násilí! Žena, která žije ve vztahu s násilníkem, potřebuje zejména podporu okolí k tomu, aby se dokázala ponižujícímu zacházení postavit.¹⁸

Násilí se vyskytuje jen v „problémových“ rodinách

Domácí násilí se objevuje v rodinách nezávisle na sociokulturní úrovni, kultuře, náboženskému vyznání nebo věku. Dojem, že násilí se týká jen „problémových“ rodin, vzniklo proto, že v určitých skupinách společnosti se násilí hůře utajuje než v jiných.¹⁹

1.3.2 Mýty související s osobou agresora

Muži týrají ženy proto, že nedokážou vyjádřit své city jiným způsobem

Násilné činy agresora v rámci rodiny se všeobecně chápou jako čistě afektované chování – muž jednoduše někdy „vybuchne“, protože prý neumí se svými pocity jinak zacházet. Tento argument však přehlíží fakt, že násilné chování je zpravidla výběrové. To znamená, že muž ani ve stavu silného afektu neudeří například svého šéfa nebo kolegu, svoji ženu však často ano.²⁰

¹⁷ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 14.

¹⁸ Srov. tamtéž.

¹⁹ Srov. *Piata žena: aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001, s. 58.

²⁰ Srov. tamtéž, s. 60.

V hádce občas každému ujede ruka

Muži, kteří se před svým okolím dokáží skvěle ovládat, si nezdávkou vybíjejí svůj vztek na členech vlastní rodiny. Jejich násilné výpady nejsou součástí výměny názorů v rámci manželské hádky, nýbrž bývají často součástí celistvého zneužívajícího systému.²¹

Násilí páchají ti, kdo se v dětství sami stali jeho obětí

Muži, kteří se chovají násilnicky většinou v dětství násilí sami zažili. Proto mohou mít tendence tento vzorec řešení náročných životních situací aplikovat i v dospělosti a to hlavně ve vztahu ke členům vlastní domácnosti. Zážitky z dětství mají ale různé důsledky; někdy mohou chování agresora vysvětlit, nikdy ho však nemohou omluvit.²²

K násilí se uchylují jen v opilosti

Pachatelé domácího násilí napadají své oběti tehdy, když jsou opilí, ale také tehdy, když jsou střízliví. Alkohol není příčinou násilí, ale spíše jeho spouštěčem. Odbourává zábrany a agresivní impulsy se znásobují. Stav opilosti využívají agresivní muži jako výmluvu, neboť nejsou ochotni převzít zodpovědnost za své činy.²³

Jsou to primitivové bez vzdělání

Pachatelé domácího násilí lze objevit jak mezi vysokoškoláky tak mezi muži se základním vzděláním. Rozdíl lze spatřit pouze v provedení násilí, neboť vzdělanější muži se častěji uchylují k rafinovanějším způsobům týrání, které na těle oběti zanechává jen minimální stopy. Vynalézavější jsou také ve způsobech psychického teroru a tudíž bývá násilí těžší prokázat.²⁴

1.3.3 Mýty související s osobou oběti

Ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají

Žádná žena si nepřeje, aby ji někdo bil, znásilňoval, anebo zavraždil. Na začátku vztahu se tyrani obvykle ještě snaží partnerku ovládnout bez použití násilných prostředků. Násilí většinou začíná po určitém čase spolužití. Skryté formy násilí se často spojují s pozitivně

²¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 15.

²² Srov. tamtéž.

²³ Srov. *Piata žena: aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001, s. 60.

²⁴ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 16.

chápanými tradičními hodnotami, takže je těžké si uvědomit, kdy začíná zneužívání moci, kontroly a útlaku.²⁵

Ženy k násilnému chování muže provokují

Tento postoj připisuje vinu za násilí oběti a násilníka zbavuje odpovědnosti. Pokud agresori přiznají, že se uchýlili k násilí, většinou argumentují tím, že je žena k tomu vyprovokovala. „Provokací“ míní např. to, že se žena zdržela o něco déle v práci či u rodičů, nebo že nemají vyžehlené kalhoty atd. Často také argumentují tím, že si žena bití zasloužila a že se jedná o výchovný prostředek („aby si to napříště zapamatovala“).²⁶

Ženy asi chtějí být týrané, protože jinak by násilníka už dávno opustily

Ženy, které se rozhodnou násilnického partnera opustit, se nacházejí před těžkým úkolem. Nejenže byly obvykle dlouho izolovány od všech z okolí (rodinu a přátele nevyjímaje), ale mnohdy ani nevědí na koho se obrátit o pomoc, s kým se poradit. Zároveň riskují, že budou obviněny z rozvrácení rodiny. Často také nemají kam jít, neboť se jim nedostává finančních prostředků na pronájem jiného bytu, a ani rodiče nebo přátelé nedisponují natolik velkým bytem nebo domem, aby mohli ženě s dětmi poskytnout přijatelné ubytování. A ani přijetí do azylového domu není jisté.²⁷

Ženy si jen vymýšlejí, aby získaly byt, anebo výhody při rozvodu

Skutečnost je taková, že skryté násilí v rodině vysoko převyšuje nahlášené případy, neboť zveřejněním informací o domácím násilí se oběť vystavuje odsouzení ze strany okolí. Většinou je také přinucena opustit společně užívaný byt či dům. Ze zkušeností vyplývá, že ženy násilí častěji tají nebo bagatelizují, než aby v tomto směru přeháněly.²⁸

²⁵ Srov. *Piata žena: aspekty násillia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001, s. 59.

²⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domáci násill. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 16.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 16-17.

²⁸ Srov. *Piata žena: aspekty násillia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001, s. 58.

2 Druhy domácího násilí

U domácího násilí lze vysledovat následující druhy:

2.1 Fyzické násilí

Je nejvíce viditelné, neboť většinou zanechává zřetelné stopy – jako např. modřiny, jizvy, popáleniny, zlomeniny, zaschlou krev apod. Jedná se o brutální bolestivé útoky, které sebou nesou nejen riziko poškození zdraví, ale ve vyhrocených případech může tento druh násilí vyústit až v přímé ohrožení života.²⁹

Mezi nejčastější projevy fyzického násilí patří např. facky, údery pěstí, kopance, píchání ostrými předměty, řezání, pálení, svazování, trhání vlasů, škrábání, ohrožování předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, pálení cigaretou, odpírání jídla či spánku apod.³⁰

Fyzické týrání samozřejmě působí hlavně tělesnou bolest, ale jeho psychologické následky mohou být zpravidla trvalejšího a závažnějšího rázu.³¹

2.2 Psychické násilí

Může souviset s násilím fyzickým nebo se může odehrávat samostatně. Ve většině případů stojí na začátku rozvíjejícího se řetězce násilí a nejprve nemusí být ženou jako násilí chápáno, např. může být vykládáno jako projev velké lásky, starostlivosti apod.³²

Psychické násilí zahrnuje soustavné ponižování, hrubé nadávání, urážení, vyhrožování, obviňování, pokořování, zesměšňování ve společnosti, kritizování vzhledu a přátel, vydírání sebevraždou, zastrašování, ničení vlastnictví ženy nebo jeho schovávání apod.³³

Psychické týrání se obtížněji dokazuje, neboť není doprovázeno zjevnými fyzickými projevy. Ale přestože se nedá snadno měřit, víme toho poměrně hodně o jeho celoživotních

²⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 5.

³⁰ Srov. tamtéž.

³¹ Srov. MUFSONOVÁ, S., KRANZOVÁ, R. *O týrání a zneužívání*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 8.

³² Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 19.

³³ Srov. tamtéž.

následcích. Do této kategorie patří neurotické projevy jako úzkost, tiky, fobie apod., různé závislosti, poruchy přijímání potravy, deprese, psychosomatická onemocnění jako nechutenství, migréna, žaludeční vředy atd. Potíže se objevují i ve vztazích k jiným lidem a v zaměstnání, protože tento druh násilí podryvá sebedůvěru a sebevědomí člověka, který se stane jeho obětí.³⁴

2.3 Sociální násilí

To se zaměřuje na sociální postavení a prostředí oběti. Agresor se snaží o izolování ženy od ostatních lidí, zakazuje jí vycházení z bytu, brání jí v návštěvách vlastní rodiny nebo sleduje telefonáty, pronásleduje ji, kontroluje její čas, využívá mužských privilegií – chová se k oběti jako ke služce, dělá za ni veškerá rozhodnutí apod.³⁵

2.4 Ekonomické násilí

Tento druh domácího násilí se dotýká základních potřeb ženy, jako je strava, bydlení, ošacení. Projevuje se zejména zákazem docházení do zaměstnání, odebráním peněz a omezováním přístupu k penězům; necháváním se doprošovat o peníze, kontrolou vydávání peněz a požadováním vyúčtování i nepatrných částek a hlavně neposkytováním peněz na provoz domácnosti, což znamená odmítání financovat stravu, platit nájem, poskytovat ošacení apod.³⁶

2.5 Sexuální násilí

Patří mezi časté formy násilí mezi partnery, které je rovněž hůře zjištělné, neboť zpravidla také nezanechává stopy a hlavně se odehrává v intimním prostředí beze svědků (v některých extrémních případech jsou svědky děti), tudíž v případě dokazování stojí proti sobě tvrzení ženy proti tvrzení agresora.³⁷

---

³⁴ Srov. MUFSONOVÁ, S., KRANZOVÁ, R. *O týrání a zneužívání*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 8-9.

³⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 6.

³⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 20.

³⁷ Srov. tamtéž.

Za sexuální násilí považujeme znásilnění, nucení k pohlavnímu styku nebo sexuálními praktikám proti vůli ženy, i když je žena nemocná nebo menstruuje, sexuální napadání ženy nebo erotických částí jejího těla, jednání se ženou pouze jako se sexuálním objektem atd.³⁸

2.6 Emocionální násilí

Někteří autoři ještě rozlišují tento druh domácího násilí. Ten je orientován na osoby, zvířata a věci, ke kterým má oběť úzký citový vztah. Patří sem zejména využívání dětí jako prostředku nátlaku na ženu-matku. Nejčastěji muž vyhrožuje jejich odejmutím. Často se jedná také o pomlouvání nebo napadání ženě blízkých osob, likvidace nebo výhrůžka likvidací domácích zvířat, popř. prohlašování ženy za blázna, hysterku apod.³⁹

3 Příčiny a faktory podmiňující vznik domácího násilí

Domácí násilí není výsadou nižších sociálních vrstev či minoritních skupin, ale lze se s ním setkat kdekoli, nerozhoduje úroveň vzdělání, profesní nebo náboženská příslušnost. Rozdíly spočívají v odlišnosti mechanismu vzniku a udržování násilných vzorců chování. Závisí také na odlišnosti v postavení žen, rozdílu jejich možností a kompetencí, především z hlediska schopnosti bránit se.⁴⁰

Obecně platí, že vznik domácího násilí je podmíněn mnoha faktory a tudíž nelze jednoznačně stanovit v každém konkrétním případě jeho příčinu. Většinou se jedná o souhrn více vlivů, které vedly ke vzniku násilí.⁴¹

Vznik násilí v partnerských vztazích je vysvětlován mnoha různými způsoby. Jedním z nich je rámcové vymezení typů žen a mužů, které lze považovat za rizikové pachatele, či oběti.⁴²

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA
Knihovna
Kněžská 8
370 01 Čásko, Budějovice

³⁸ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 20.

³⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 6.

⁴⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 634.

⁴¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 22.

⁴² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 635.

3.1 Rizikový muž

- Muž, který se z důvodu psychické poruchy pro partnerství ani rodičovství nehodí. Často jde o muže, kteří jsou nepřiměřeně agresivní a ohrožují nejenom své ženy, ale všechny slabší jedince. To se týká hlavně dětí, které jsou na nich závislí. Může jít popř. o jedince s poruchou osobnosti, především disociálního typu, kteří nemají sociální zábrany, jsou konfliktní, egocentričtí a bezohlední, s tendencí uspokojovat pouze své vlastní potřeby. Potřebují mít partnera zcela podřízeného a ovladatelného. To je jediná varianta, kterou zvládnou.⁴³

- Primárně nevhodným partnerem bývá i muž závislý na alkoholu nebo na drogách. Alkohol hrál v domácím násilí významnou roli vždy, protože funguje jako spouštěč, který odstraňuje zábrany a povzbuzuje násilnické jednání. Muži závislí na alkoholu, kteří týrali své ženy, nedovedli změnit své vzorce chování. V těchto případech se často projevila také naivita žen, jež se domnívaly, že budou schopny partnera se sklonem k pití ovlivnit. V době, kdy zjistí, že to není možné, už obvykle mají dítě a řešení bývá o to obtížnější. Druhou alternativou jsou ženy, které získaly tuto zkušenost již v dětství, neboť měly otce-alkoholika a nevědomě přebírají stejnou roli, jakou akceptovaly i jejich matky.⁴⁴

- Rizikovými partnery jsou také muži, kteří v dětství zažili násilí ve vlastní rodině. Je jedno zda byli sami jeho obětí, nebo pouze svědky násilného chování mezi rodiči. Podobná zkušenost z vlastního dětství, kdy otec týral matku, zvyšuje pravděpodobnost zaujetí podobně vymezených rolí i v dospělosti: tzn. muži se identifikují se svým otcem a stávají se z nich násilníci a ženy napodobují matku a akceptují roli oběti.⁴⁵

- Rizikový je i muž, který nebyl primárně nepřijatelnou osobností, ale pod vlivem okolností se zvýraznily některé negativní vlastnosti. Příčinou změny může být např. závažná nemoc, nebo již zmíněný dlouholetý abúzus alkoholu, ale i silný sociální stres, např. nezaměstnanost, finanční problémy apod. V důsledku nezvládnutí této náročné životní situace lidé ztrácejí schopnost řešit jakékoli problémy – tzn. i partnerské - sociálně přijatelným způsobem. Násilí vůči ženě se poté objevuje ve chvíli, kdy se muž cítí oslaben a znevýhodněn, a může být za těchto okolností ventilem osobní nespokojenosti.⁴⁶

⁴³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 635.

⁴⁴ Srov. tamtéž.

⁴⁵ Srov. tamtéž.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 635-636.

3.2 Riziková žena

- Jedná se o ženu nesamostatnou, závislou, neschopnou bránit se, s nízkou sebeúctou. Bývají to často ženy, které mají negativní zkušenosti z dětství. Byly např. svými otci týrány, nepřiměřeně fyzicky trestány nebo sexuálně zneužívány. To může natolik změnit jejich osobnost, že se z nich stávají utiskované manželky, které mají tendence k závislosti, podřízenosti, projevům násilí se nebrání a tím posilují partnerovu agresivitu.⁴⁷
- Spouštěčem dříve skrytého násilí se může také stát situační zvýšení závislosti ženy na partnerovi. Tímto impulzem může být cokoli, co ženu z pohledu partnera znevýhodňuje a zároveň ji k němu připoutává. Může to být těhotenství, ztráta zaměstnání a tudíž ekonomická závislost, choroba či postižení apod.⁴⁸
- Dalším faktorem, který udržuje násilí, je úplná izolace týrané ženy. Snižuje se tím pravděpodobnost, že oběť bude ve svém nejbližším okolí hledat pomoc a do problému začnou zasahovat další osoby. Nepřítomnost zásahů zvyšuje pocit beztrestnosti pachatele a tak dále odblokovává jeho zábrany.⁴⁹

3.3 Další faktory podmiňující vznik domácího násilí

Kromě toho, co již bylo napsáno, se na vzniku domácího násilí podílí nepřímo také celá společnost. A to zejména svým tolerantním postojem vůči tomuto násilí. Dalším důležitým bodem je představa patriarchálního náhledu na rodinu – což znamená, že muž má rozhodovat, otec je hlava rodiny a žena se nepovažuje za rovnocenného partnera. Dále přispívá tabuizace domácího násilí (např. když se tvrdí, že nejde o násilí, nýbrž jen o „výměnu názorů“) a lhostejnost lidí k okolí (tzn. co se děje u sousedů za zavřenými dveřmi mě nezajímá apod.).⁵⁰

⁴⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 636.

⁴⁸ Srov. tamtéž.

⁴⁹ Srov. tamtéž.

⁵⁰ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 22.

4 Fáze násilí

Partnerské vztahy, ve kterých je přítomno domácí násilí, většinou začínají jako všechny ostatní. Muži bývají ke svým partnerkám pozorní a milí, často patří mezi vyhledávané společníky, někdy jsou ostatními hodnoceni i jako dobří posluchači. Obvykle dávají ženám najevo, jak je milují. Zdůrazňují, že v jejich společnosti je jim nejlépe. Zároveň se ale snaží své partnerky přesvědčit, že se jim nevěnují tolik, kolik by si zasloužili a že by s nimi měly trávit více času. Ženy postupně omezují schůzky s kamarádkami a veškerý volný čas tráví v přítomnosti milovaného muže. Snaží se mu ve všem vyjít vstříc, udělat to, „co mu na očích vidí“.⁵¹

Domácí násilí má vyvíjející se dynamiku a zpravidla se stupňuje. Na začátku jde často o psychické násilí ve formě zvýšené kontroly. Muž se snaží určovat to, co žena smí a nesmí dělat, s kým se smí stýkat apod. Někdy je tato fáze násilí chápána jako důkaz lásky.⁵²

Postupně se však mužovo jednání mění ve fyzickou agresi. Zpočátku se útoky objevují jen zřídka a zaskočená oběť má tendenci partnera omlouvat, utěšovat se, že muž se většinou chová přijatelně, zdůrazňovat jeho pozitivní vlastnosti. Je to součást její obrany, protože sama nechce věřit, že tyto výpady jsou signálem negativní změny jejich vztahu.⁵³

Období týrání poté střídá období usmiřování neboli líbánky, kdy se agresor omlouvá za to, že ženu napadl. Kupuje jí dárky, odprošuje, slibuje, že se to nebude opakovat a poskytuje zdánlivě logické vysvětlení, proč k násilí došlo (např. problémy v zaměstnání). Po usmíření dochází často k novému sblížení a dočasnému zlepšení vztahu. Po líbáncích ale agresor začne svou oběť znovu verbálně napadat, urážet a přichází období napětí, po kterém opět přichází období týrání.⁵⁴

Důležitým aspektem je, jak žena vnímá a hodnotí násilí. Zda je přijímá, či odmítá, nebo zda je přesvědčena, že je schopna situaci kontrolovat. Pokud je žena schopna účinně se bránit, obvykle dokáže ovlivnit další průběh situace, popř. z ní odejít. Jestliže je však její reakce pasivní, zvyšuje se riziko další akcelerace násilí.⁵⁵

⁵¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 24.

⁵² Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. *Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. Éthum*, 2002, č. 35, s. 6.

⁵³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 641.

⁵⁴ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 25.

⁵⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 641.

Domácí násilí tvoří začarovaný kruh, z něhož je jen obtížné uniknout. Týraná žena touží během období týrání vztah ukončit, agresor ji však v tu chvíli začne odprošovat, čímž otupí její vůli k osvobození se z jeho pout. Vzbudí tak v ženě klamnou naději, že je možné vztah zachránit a tím se mu podaří ji znovu ovládnout. Líbánky ale brzy střídá napětí, které ženu paralyzuje a jí v této fázi chybí síla vzdorovat. Kruh se uzavřel.⁵⁶

5 Účastníci domácího násilí

U většiny kriminálního jednání převažují podrobné informace o pachatelích nad letnými poznatky o jejich obětech. U domácího násilí je tomu právě naopak. Zatím je známo daleko více o vlivu domácího násilí na oběti a jejich děti.⁵⁷

5.1 Charakteristika agresora

Agresora domácího násilí nelze charakterizovat jako jeden určitý typ osobnosti, tito lidé mohou být různí. Častěji však mívají určité rizikové vlastnosti. Např. jsou nespokojení, nejisti a úzkostní. Mívají nízké sebehodnocení, které kompenzují násilnickým chováním. Jsou výbušní a mívají problémy s ovládnutím vlastního chování. Jejich vztah k agresii je kladný, chápou ji jako vhodný prostředek k řešení jakýchkoli potíží. Obvykle nemají potřebné sociální kompetence, které by jim umožnily zvládat běžné problémy jiným - zejména únosnějším způsobem.⁵⁸

Tito muži zpravidla mužskou a ženskou roli chápou stereotypně v jejich tradiční podobě, tzn. stejným způsobem, jak je chápal i jejich otec. Jimi uznávaný ideál mužského chování je charakteristický důrazem na dominanci, tvrdost a moc. Vzhledem k tomu, že patriarchální tradice mužům neumožňuje, aby projevovali své emoce (jako např. strach a nejistotu), odreagovávají je jiným způsobem – a to pomocí agresivního chování, které u mužů naopak často akceptováno je. Tato tendence se pak projeví i v jejich postoji k ženám. Domácí násilníci mívají zvýšenou potřebu moci nad ženou, kombinovanou se strachem z ohrožení své

⁵⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 25.

⁵⁷ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 228.

⁵⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 637.

pozice. Také se bojí ztráty kontroly nad situací. Vyžadují, aby se žena za všech okolností přizpůsobila a podřídila jejich požadavkům a pravidlům, zkrátka „ženská musí poslouchat“. Jsou přesvědčeni, že si mohou vynutit takové chování jakýmkoli způsobem.⁵⁹

V případě, že se žena chová méně podrobivě nebo dokonce odmítavě, agresor se tím cítí znejistěn a zároveň považuje tento pocit za nepřijatelný. Násilné chování se pak většinou objevuje ve chvíli, kdy se muž cítí vůči ženě zvláště oslaben. Agresorovi násilí přináší pocit obnovení rovnováhy a oběť to do jisté míry přijímá.⁶⁰

Jiným spouštěčem agrese může být cokoli, co dle názoru násilníka překročilo jím tolerované meze. Z tohoto hlediska je celkem jedno, co týraná žena dělá, protože agresor za provokaci většinou považuje všechno. Může to být např. podezření na nevěru, nevyžehlení oblíbené košile, údajný nepořádek v domácnosti apod.

Agrese může být také mstou za vyhasnutí vztahu, na němž je muž stále závislý. Některé ženy bývají napadány svým bývalým manželem ještě v době po rozvodu. Žena je trestána za to, že muže přestala akceptovat jako svého partnera, event. je takto nucena ke změně svého postoje.⁶¹

Pro oběť bývá největší zátěží nejednoznačnost projevů agresora a nepochopitelné střídání dvou naprosto rozdílných způsobů chování. To je označováno jako fenomén Jekylla a Hyda. Násilník střídá agresivní chování s usmiřováním a demonstrativními projevy lásky, a tím brání ženě zaujmout k němu jednoznačný postoj. Toto přijmout je pro ni velmi obtížné, a tak zpravidla reaguje popíráním negativní stránky jeho chování.⁶²

Pro postoj násilníka je typické přesvědčení o oprávněnosti svého jednání, odmítání odpovědnosti za tuto situaci, bagatelizace závažnosti a svalování viny na okolnosti nebo na samotnou ženu. Agresor je přesvědčen, že měl právo být rozhořčen a zjednat nápravu. Oběť bývá hodnocena jako žena, která potřebuje kontrolu. O důsledcích svého chování muž často vůbec neuvažuje a ani si nepřipouští možnost, že by mohl být potrestán.⁶³

---

⁵⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 637.

⁶⁰ Srov. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha : Vyšehrad, 2000, s. 79.

⁶¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 638.

⁶² Srov. tamtéž.

⁶³ Srov. tamtéž.

Jak už bylo výše napsáno, jednoznačný osobnostní profil domácího násilníka neexistuje, přesto se odborníci pokoušejí popsat různé typologie agresorů. Někteří autoři člení pachatele domácího násilí podle jejich sociálního ukotvení – tzn. na dva hlavní typy, a to domácí násilník s „dvojí tváří“ (tj. doma násilník a pro okolí seriózní osoba) a sociálně problémový pachatel domácího násilí. V podstatě se tím rozlišuje pachatel z vyšších a nižších sociálních vrstev. Který typ ale v reálném životě převažuje lze pouze odhadovat. Navíc se experti shodují, že v rodinách ze středních a vyšších vrstev se domácí násilí hůře odkrývá.⁶⁴

Další pokus o třídění agresorů je s přihlédnutím ke spouštěcím faktorům domácího násilí. Podle tohoto hlediska se rozlišuje např.:

- „čistý domácí agresor“ (tj. pachatel s dvojí tváří, který je násilnický jen v rodině),
- generalita (používá násilí doma i vůči cizím osobám),
- situační domácí agresor (násilí spouští jasné vnější situační okolnosti – např. dlouhodobá nezaměstnanost apod.),
- na droze závislý agresor (násilí je spojeno s požitím alkoholu či jiné drogy),
- sadistický agresor (mučí, jeho praktiky přesahují běžný rámec).⁶⁵

Na závěr ještě uvedme typologii pachatelů domácího násilí dle Čermáka, kdy nejčastějšími typy agresorů jsou:

- Emocionálně reaktivní typ násilníka – nejčastější typ, vyznačuje se zvýšenou impulzivitou, pohotovostí k agresi a snadnou vznětlivostí. Tito lidé se nechají snadno vyprovokovat a pak ztrácí kontrolu nad svými reakcemi. Tento agresor je nesnášenlivý a neustále v nepohodě.⁶⁶
- Instrumentální typ násilníka – je agresivní pouze tehdy, chce-li vědomě uspokojit svoje potřeby, např. získat moc, peníze apod. Je sebejistý a jedná chladně. Má potřebu kontroly nad druhými. S obětí jedná chladnokrevně a bez soucitu.⁶⁷
- Násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy – tito muži jsou intenzivně puzeni k násilí, avšak silou vůle potlačují otevřené agresivní projevy. Jsou vnímáni jako slušní a zdvořilí. Dlouho kontrolují své reakce, ale za určitých okolností vybuchnou a chovají se

---

⁶⁴ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 229-230.

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 230.

⁶⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 40.

⁶⁷ Srov. tamtéž.

agresivně. Násilí je nečekané, ale velmi silné. Oběti jsou ochromeny. Po skončení agrese se muži vracejí ke svému původnímu chování.⁶⁸

- Násilníci mající potěšení z krutosti – dopouštějí se násilí, aby viděli a slyšeli druhého člověka trpět. To v nich vyvolává potěšení. Jedná se o osobnosti s psychopatickými rysy.⁶⁹
- Psychopatické osobnosti – vyznačují se tendencí manipulovat s druhými, parazitovat na nich. Jsou necitelní, často lžou, nejsou schopni navázat dlouhodobý vztah apod.⁷⁰

5.2 Charakteristika obětí

Obětí domácího násilí se může stát každá žena. Jde spíše o to, jaká bude její reakce na tuto situaci a jak tuto zátěž bude již od začátku jejího rozvoje zvládat.⁷¹

Rozpoznat týranou ženu bývá obvykle obtížné, protože ona sama svoji situaci skrývá. Často se za násilné chování partnera stydí, popírá ho a uvádí jiné příčiny svých potíží. Neumí také reálně vyhodnotit to, co se kolem ní děje. Neví, zda jde o běžnou věc, se kterou se nehodí vyjít na veřejnost nebo zda může hledat pomoc mimo domov, který pro ni není bezpečný.⁷²

Většinou se žena ocitá v těžkém sociálním postavení, které se projevuje např. nedostatkem finančních prostředků, nedostatečnou schopností orientace v sociální síti, právně nevyřešeným partnerským soužitím, péčí o děti a majetkovými poměry – to se týká i možnosti jiného než společného bydlení s agresorem.⁷³

Týrané ženy netrpí jen tělesnými, psychickými nebo sexuálními útoky násilného partnera. Velmi často jsou partnerem manipulovány, izolovány a hlavně omezovány v kontaktu s kýmkoli, tudíž i se členy vlastní rodiny. To všechno dělá agresor proto, aby oběť neměla možnost získat jakoukoli pomoc ze strany svého nejbližšího okolí nebo dokonce od odborníků. Mnohdy jsou také ženy na partnerovi finančně zcela závislé. Tyto oběti dříve

⁶⁸ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 40-41.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 41.

⁷⁰ Srov. tamtéž.

⁷¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 638.

⁷² Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 27.

⁷³ Srov. tamtéž.

a snáze uvěří ve svou zdánlivou méněcennost a nesamostatnost a zpravidla se nepokusí bránit, neboť nevěří, že by toho byly schopné, popř. že by to zvládly. S ohledem na tuto dlouhodobě zatěžující situaci oběti vykazují změny psychických vlastností a zároveň i jinak reagují.

Chování týraných žen vykazuje některé shodné prvky. Ženy jsou obvykle pasivní, zstrašené, neprůbojné. Mají pocity viny, nízké sebevědomí, trpí depresemi a úzkostmi. Některé ženy jsou neklidné, nezvládají vnímat souvisle informace, jiné naopak vystupují „naoko“ klidně, ale jsou ztuhlé a nevnímají okolí. Některé mají dokonce suicidální tendence. Díky tomuto chování se týrané ženy často na odpovědných úřadech setkávají s odmítáním. Je však třeba brát neustále v úvahu, že jde o oběti násilí a že jejich chování je výsledkem dlouhodobého týrání a ponižování. Některé ženy si nesou svá psychická zranění po mnoho let nebo dokonce po celý život.⁷⁴

U některých obětí domácího násilí lze vyzorovat Stockholmský syndrom. Jde o vytvoření silné citové vazby mezi násilníkem a obětí, kdy se oběť ztotožní s jednáním násilníka, snaží se mu vyhovět, pomáhat mu, chránit ho. Nevědomě chce tak dosáhnout shovívavosti a zmírnit násilí. Tento syndrom se objevuje hlavně tehdy, když je oběť úplně v moci násilníka bez možnosti jakékoli pomoci a je zcela na vůli agresora, jak s ní naloží.⁷⁵

U některých žen může dojít i k rozvoji syndromu adaptace na týrání, který je charakteristický sebezničujícím chováním oběti. Tento stav lze charakterizovat v následujících bodech:

- **Utajení a bezmocnost.** Týraná žena se cítí bezmocná, je přesvědčena, že se nedokáže ubránit, a tak na další obranu rezignuje. Má strach z partnera a zároveň se snaží chránit děti. To přispívá k její ochotě snášet násilí a tajit, co se v rodině odehrává. Svá zranění zdůvodňuje náhodnými úrazy, nešikovností, nebo je dokonce popírá.⁷⁶
- **Adaptace na roli týrané ženy.** Tato žena přijímá roli oběti a týrání akceptuje jako nevyhnutelné. Podřizuje se plně agresorovi, a tím usiluje o minimalizaci rizika konfliktu. Nevěří v možnost záchrany a je přesvědčena, že nemá žádnou šanci.⁷⁷

⁷⁴ Srov. VAVROŇOVÁ, M. Násilí na ženách. In *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků: násilí v rodině a jeho důsledky*. Praha : JAN, 1999, s. 83-84.

⁷⁵ Srov. BĚDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 29.

⁷⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 642.

⁷⁷ Srov. tamtéž.

• **Odhalení a popření.** K odhalení většinou přispívá náhoda, závažnější zranění nebo neochota dospívajících dětí snášet chování otce, neboť ten se obvykle vybíjí i na nich. Následuje paradoxní reakce týrané ženy popírat i po zveřejnění závažnost situace. Tato žena se bojí hledat pomoc. Má strach z reakce násilnického partnera a z možné bagatelizace jejích útrap ze strany pracovníků různých institucí, např. policie nebo zdravotnické služby. Nejzávažnějším důvodem je však často skutečnost, že nemá kam jít. Také se obává, že odchod situaci ještě zhorší, protože na zveřejnění této situace by partner mohl reagovat ještě větším násilím. Týrané ženy často hledají pomoc až tehdy, když jsou ohroženy na životě.⁷⁸

Veřejnost přesto často nechápe, proč žena násilného partnera neopustí. Z toho vznikají ony mýty týkající se domácího násilí, např. ženě se násilí líbí, jinak by odešla; žena muže vyprovokovala a tak si to zaslouží a jiné.⁷⁹

Oběť většinou nepozná na počátku vztahu, že její partner má sklony k násilí. Muž je po určitou dobu milý, pozorný a trpělivý. Teprve v náročných životních situacích (jako je např. narození dítěte, nedostatek peněz, nemoc, ztráta zaměstnání apod.) začne jednat a reagovat násilně.⁸⁰

Vzhledem k tomu, že na počátku jsou často tyto drobné útoky agresora považovány za běžné partnerské konflikty, které jsou přítomny ve všech rodinách, tak si žena zprvu neuvědomuje, že jde o domácí násilí. Proto také zatím neuvažuje o radikálním řešení. Avšak v době, kdy se násilí projeví v plné síle, má už oběť jen minimální sílu a možnosti ze vztahu odejít. Agresivní partner udržuje ženu v závislosti, strachu a zcela ji ovládá.⁸¹

K důvodům, proč oběti na celém světě zůstávají ve společné domácnosti s agresorem, patří zejména:

- **ekonomická závislost** – oběť nemá vlastní příjem, ani byt, tudíž nemá kam odejít s dětmi;
- **strach z budoucnosti** – oběť se obává toho, co se stane po jejím odchodu od partnera, co bude sama dělat, popř. co bude s dětmi, jaká bude partnerova reakce na její odchod, jak se na ni bude dívat okolí apod.;
- **vědomí o nedostatečné legislativě a chybějícím systému pomoci;**

⁷⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 642-643.

⁷⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 32.

⁸⁰ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 233.

⁸¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 32.

- o **tradiční obraz o roli ženy** – žena má žít pro druhé a potlačovat vlastní potřeby ve prospěch partnera a dětí, je odpovědná za atmosféru v rodině, nese vinu za nefunkčnost rodiny.⁸²

Definitivní odchod od násilného partnera je pro oběť domácího násilí velmi těžký. Zpravidla znamená smazání několika let společného života. Je to většinou žena, kdo odchází s dětmi ze společné domácnosti a začíná od nuly znova. Tento krok vyžaduje velkou sílu, energii a sebedůvěru, kterou žena většinou nemá.⁸³

Oběť se často o odchod pokusí vícekrát a opětovně se k agresorovi vrátí. Tuto skutečnost nelze hodnotit jako selhání oběti nebo jako špatnou práci odborných pracovníků, kteří jí v tomto záměru pomáhali. Rozhodnutí definitivně odejít od násilného partnera a tak ukončit svoji svízelnou situaci trvá velmi dlouho (i několik let) a žena k němu musí dozrát. Zpravidla definitivnímu rozchodu s násilným partnerem předchází několik pokusů o odchod ze společné domácnosti, např. k rodičům, jiným příbuzným, do krizových center, azylového domu apod.⁸⁴

5.3 Děti a domácí násilí

V případech domácího násilí jsou sice hlavními aktéry agresor a oběť, ale ve většině partnerských vztahů, resp. rodin se vyskytují také děti. Výzkumy uvádí že až v 84 % domácností, ve kterých se odehrává násilí, vyrůstají děti. Tito účastníci násilí za zavřenými dveřmi jsou touto situací také velmi ovlivněni, a to nejen proto, že jsou nejslabšími články rodiny a mnohdy se nedokážou účinně bránit, ale také proto, že tam, kde se ubližuje dospělým členům, je zároveň vyšší riziko, že se ublíží i dětem. Tyto děti můžeme dělit zhruba do dvou základních skupin a to, na ty, které jsou ohroženy přímo (tzn. že jsou napadány spolu s matkou, popř. v situacích, kdy se matku snaží bránit) a na ty, které jsou ohroženy nepřímo (tzn. že jsou „pouhými“ svědky agrese páchané na matce, popř. slouží jako prostředek k vynucení poslušnosti matky).

V situaci domácího násilí může docházet také k porušování základních práv dítěte. Tato práva jsou sepsána v Úmluvě o právech dítěte, kterou ratifikovala i Česká republika. Jedná se zejména o právo zahrnující přežití a rozvoj dětí (to souvisí se zajišťováním či

⁸² Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 233.

⁸³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 32.

⁸⁴ Srov. tamtéž.

zabezpečováním vývoje dětí), dále právo na ochranu dětí (např. před násilím, špatným zacházením či zanedbáváním) a právo dětí účastnit se života společnosti.⁸⁵

I u dětí existují určité rizikové skupiny, které jsou více ohroženy násilím ze strany rodičů. Jsou to zejména děti chronicky nemocné, handicapované, s poruchami chování a děti „nesplňující očekávání“ svých rodičů. V případě sexuálního zneužívání k tomu přispívá i nepřítomnost či záměna rolí v rodině. (Např. matka neplní svoji roli, a tak ji přijme dcera, tzn. že se stará o mladší sourozence a zároveň uspokojuje i otcovy sexuální potřeby.)⁸⁶

Nejdůležitější v lidském životě jsou první dva roky. Tehdy dítě získává základní sociální dovednosti a návyky. Ze svého nejbližšího okolí přijímá dítě první nové vjemy a ukládá si je do podvědomí. Všechny takto uložené negativní podněty, se později jen velmi obtížně mění.⁸⁷ Proto jsou děti týraných matek častěji vývojově opožděné, mají psychické problémy a ve větší míře se u nich objevují poruchy chování. Jsou úzkostnější, méně radostné, ustrašené, trpí depresemi, mají psychosomatické potíže, snížené sebevědomí, zkreslené sebehodnocení a mají tendenci reagovat stažením do sebe. Častěji se chovají agresivně, jsou neposlušné, mají problémy ve škole, kde nevykazují pokroky, postrádají společenské dovednosti, nedokážou řešit problémy účelnějším způsobem než násilím. Neumí ovládat své reakce a méně často jednají ohleduplně. Důvodem je absence přijatelného sociálního vzoru, který by mohly pozorovat a napodobovat.

Rodiče, kteří řeší vzájemné problémy násilím, poskytují svému dítěti velmi deformovaný prostor pro jeho sociální učení. To přijímá agresi jako součást vzorců chování a proto jeho reakce na různé podněty vykazují větší míru útočnosti a agresivity. Tyto děti bývají také náchylnější ke zneužívání psychotropních látek, prostituci, kriminalitě.⁸⁸

Co se týče postojů dětí k rodičům, tak ty obvykle bývají ambivalentní. Děti si mnohdy s touto situací nevědí rady. Jejich reakce na situaci domácího násilí mohou být různé. Někdy vytvářejí s týranou matkou určitou koalici. Snaží se ji bránit, podporovat a pomáhat. To je typické především pro dcery. Dívky tuto situaci posuzují odpovědněji, snaží se přispět

⁸⁵ Srov. *Úmluva o právech dítěte* [online], [cit. 2006-06-25]. Dostupné na WWW: <http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>.

⁸⁶ Srov. SPILKOVÁ, J. Násilí v rodinách a jeho důsledky. In *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků: násilí v rodině a jeho důsledky*. Praha : JAN, 1999, s. 30.

⁸⁷ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 37.

⁸⁸ Srov. MACKOVÁ, K., PĚNKAVOVÁ, Š., HAASOVÁ, P. Práce s dětmi obětí domácího násilí. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 27.

k nápravě a stávají se prostředníky mezi rodiči. Matka může za těchto okolností ztratit svou pozici autority. Děti ji mohou přestat respektovat nebo se k ní dokonce mohou začít chovat podobným způsobem jako otec. Postoj k násilnickému otci bývá ještě komplikovanější; může být nepřátelský, odmítavý či rezervovaný. Otcovo chování vyvolává u dětí strach, a ty si pak někdy přejí, aby z rodiny odešel. U chlapců ale může dojít ke ztotožnění s otcem, jehož moc a síla jim imponuje. Ti poté začnou sami jednat agresivně. Nejprve je to jen vůči vrstevníkům, ale postupně se mohou takto chovat i k různým členům rodiny a nakonec i k matce.⁸⁹

Domácí násilí se považuje za velmi soukromou záležitost a pomyšlení na ně je pro mnohé z nás příliš hrozné, a proto se raději tváříme, že neexistuje. K tomuto mlčení přispívají i samy děti. Děje se tak částečně kvůli strachu z tyрана a také proto, že si děti nedokážou představit následky prozrazení. Ty totiž mohou být v jejich očích ještě horší než současný stav. Dalším důvodem je obava, že jim bude přičítána vina za tuto situaci.⁹⁰ Problémem je někdy také posuzování hodnověrnosti výpovědi dítěte. Tato výpověď bývá mnohdy zpochybňována a raději se věří vysvětlení dospělého, že jde pouze o nešťastnou náhodu.⁹¹

Situace domácího násilí pro dítě někdy nekončí ani rozchodem rodičů. Uraženost a hněv může zvítězit nad rozumem a obtížná komunikace rodičů o kontaktu s dětmi až příliš často znamená, že děti uvíznou uprostřed nepřátelského ovzduší.⁹² Děti v takové situaci jsou ohroženy na zdravém vývoji a proto je třeba velmi citlivě zvažovat, zda styk otce s dítětem je skutečně v zájmu dítěte nebo jde o zájem někoho jiného.⁹³

Reakce dětí jsou různé. Některé otce nechtějí vidat a prohlašují to velmi rozhodně. Jako důvod uvádí to, že kvůli tomu, co provedl jim i matce, k němu ztratily veškerou lásku a úctu. Nejsou ale vzácné případy, kdy děti, nechtějí přerušit kontakt s otcem. Nepochybují o tom, že jejich láska k otci je silnější než strach vyvolaný jeho chováním a cítily by se ochuzené, kdyby se s ním nemohly stýkat.⁹⁴

Děti, které zažily domácí násilí jsou silně traumatizovány a své negativní zážitky odrážejí i v dospělém životě. Zkušenosti z dětství ovlivňují plnění partnerské a rodičovské role

---

⁸⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004, s. 644-645.

⁹⁰ Srov. SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha : Portál, 2004, s. 68.

⁹¹ Srov. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001, s. 39.

⁹² Srov. SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha : Portál, 2004, s. 74.

⁹³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 37.

⁹⁴ Srov. SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha : Portál, 2004, s. 75.

v dospělosti, neboť právě v tomto období se objevují tendence opakovat totéž, co dělali rodiče, včetně stejných chyb. 70 % lidí, s nimiž se nezacházelo v původní rodině přiměřeným způsobem, má tendenci přebírat stejné vzorce chování. Tzn. že děti, které zažily násilí v rodině, si velmi těžko tvoří pozitivní citový vztah nejen k partnerovi, ale i k vlastním dětem.⁹⁵

6 Možnosti pomoci obětem domácího násilí

Oběti domácího násilí se svým odchodem z prostředí, ve kterém byly dlouhodobě vystaveny násilnickému chování partnera, vydávají na velmi dlouhou a náročnou cestu k emocionální, ale i ekonomické nezávislosti. Většinou musí čelit byrokratickému kolosu. Ten je reprezentován policisty, lékaři, sociálními pracovníky, soudci a dalšími státními úředníky. Ne všude se setkávají s pochopením, jejich zážitky jsou zlehčovány nebo dokonce považovány za výmysly.⁹⁶

Tyto ženy se mohou se žádostí o pomoc při řešení své náročné životní situace obracet na různé státní i nestátní instituce (kontakty viz příloha I). Při ochraně zdraví a majetku je jim připravena pomoci policie, městský úřad by měl oběti domácího násilí poskytnout nejnutnější finanční zabezpečení a v azylovém domě najde týraná žena, popř. i její děti bezpečné zázemí. Mezi organizace, které mohou také pomoci obětem patří pedagogicko psychologické poradny, manželské poradny, krizová centra aj.⁹⁷

Při řešení domácího násilí je důležitá součinnost všech orgánů a institucí. S obětí násilí je potřeba intenzivně pracovat na vyřešení její obtížné sociální situace. V praxi to znamená zejména sociálně-právní pomoc týkající se nejčastěji svěřeni dětí do péče, rozvodu, bytové otázky, majetkového vypořádání, ale i zajištění sociální dávek, přístup k veřejným službám apod. Zároveň s řešením praktických otázek vstupuje do popředí význam psychoterapie.⁹⁸

---

⁹⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 37.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 43.

⁹⁷ Srov. tamtéž.

⁹⁸ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 8.

6.1 Ochrana života a zdraví

V případě bezprostředního ohrožení života nebo zdraví ze strany agresivního partnera se může týraná žena obrátit se žádostí o pomoc na pracovníky policie. Pokud má oběť přístup k telefonu, nejčastěji využívá telefonní číslo 158. Obvykle je však od všech kontaktů s okolním světem izolována (např. agresor přestřihne telefonní šňůru u pevné linky, vezme ženě mobilní telefon, zamkne dveře od bytu, aby nemohla odejít apod.), musí mít proto plán zajištění ochrany vlastního zdraví rozmyšlen předem. Může si domluvit určité znamení se sousedy, např. opakované výkřiky slova „Pomoc!“ nebo údery do zdi bytu apod. Na tento signál pak reagují sousedé přivoláním policejní hlídky.⁹⁹

„Policie je dle Metodického pokynu ze dne 10. 9. 2004 povinna:

- *Řádně přijmout a úplně zdokumentovat oznámení od volajícího.*
- *Zajistit bezpečí na místě pro všechny zúčastněné a oddělit od sebe oběť a pachatele.*
- *Zdokumentovat všechny informace od oběti, pachatele a svědků.*
- *Popsat, popř. fotograficky zdokumentovat vzniklá zranění, poškození zařízení atd.*
- *Posoudit riziko hrozby opakování se násilí po odjezdu policie.*
- *Poskytnout oběti základní informace, kam se obrátit o další pomoc.*
- *Zeptat se oběti, zda si přeje být informována o propuštění pachatele z vyšetřovací vazby nebo vězení.*
- *Nabídnout oběti dle konkrétních možností asistenci při převozu do bezpečí, informovat o bezpečnostním plánu, poučit oběť o právech.*
- *Informovat orgán sociálně-právní ochrany dětí o dětech vyrůstajících v prostředí domácího násilí.*
- *Policista je oprávněn zajistit osobu na dobu nejdéle 24 hodin. Pominou-li důvody zajištění, je policista povinen ihned osobu propustit.¹⁰⁰*

Příslušníci policie však případy domácího násilí často řeší pokusem smířit „rozhádané“ partnery. Ovšem ignorace násilí ze strany policistů znamená pro agresora nepřímé povzbuzení, utvrzuje jej v postoji, že se ve své rodině může dopouštět násilí, aniž by to pro něj mělo nějaké negativní důsledky. Naopak u oběti takový postoj policie vyvolává pocit bezvýchodnosti a bezmoci.¹⁰¹

⁹⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 43.

¹⁰⁰ *Legislativa v České republice* [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/index.php?id=27>>.

¹⁰¹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 44.

Policista je povinen sepsat protokol o zákroku a provedených policejních opatření. Oběť by měla trvat také na výslechu odděleně od agresora, zdokumentování události (tzn. popisu fyzického zranění, psychického stavu nezletilých dětí, stavu bytu atd.) a na odevzdání jedné kopie.¹⁰² Tyto „důkazy“ totiž často požadují sociální pracovníce místních úřadů, jimž se týraná žena se svým problémem svěří. Nestačí jim výpověď samotné oběti a pokud se žena nemůže odvolat na policejní záznam, který je možno si vyžádat, rozmlouvají jí útěk od násilného partnera s odůvodněním, že „jedna facka ještě nikoho nezabila“ a že odchodem ze společné domácnosti naruší vztah dětí k otci.¹⁰³

Pokud byla žena partnerem fyzicky napadena, měla by sbírat důkazy. Tzn. zakládat si jakýkoliv důkaz o fyzické agresi nebo demolici bytu (roztrhaný oděv, vytrhané vlasy, fotografie modřin a dalších zranění, fotografie zničeného nábytku, oken, dveří, nádobí, rozházené věci atd.). Dále by měla mít seznam důvěryhodných osob, které může v krizové situaci zkontaktovat a které budou ochotny o dané situaci vypovídat. Nemá-li možnost fotodokumentace, měla by poprosit důvěryhodnou osobu, aby potvrdila spoušť, kterou viděla. Při jakémkoliv zranění by žena měla co nejrychleji vyhledat praktického lékaře, chirurga nebo gynekologa (popř. i pohotovost) a nechat si vystavit zprávu o návštěvě a rozsahu utrpěných poranění.¹⁰⁴

Poté by měla na nejbližší policejní služebně na agresora podat trestní oznámení. Na požadavek sepsání trestního oznámení, reagují mnozí policisté výroky typu: „Paní, vždyť vy to stejně přijdete za pár dní stáhnout.“ Touto reakcí by se neměla oběť nechat odradit. Její výpověď policista zaprotokoluje, podepíše a dá k podpisu poškozené. Protokol je třeba důkladně přečíst a pokud není přesný, doporučuje se trvat na jeho přeformulování. Neposkytne-li policista ženě kopie protokolu automaticky, je potřeba o ni požádat. Zpětně se tohoto záznamu domoci bývá obtížné. O opatřeních, která policie v souvislosti s trestním oznámením provede, má povinnost toho, kdo trestní oznámení podal, informovat (pokud ten o to požádal).¹⁰⁵

---

¹⁰² Srov. VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 2. vyd. Praha : proFem, 2003, s. 11.

¹⁰³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 44.

¹⁰⁴ Srov. VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 2. vyd. Praha : proFem, 2003, s. 9.

¹⁰⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 44-45.

6.2 Bezpečné zázemí

V případě dlouhodobého násilí by se oběť neměla stydět za svou situaci a měla by vyhledat odbornou pomoc, např. zavolat do specializovaného centra či azylového domu a pokusit se najít někoho, kdo by jí mohl poradit. Neměla by násilí ani omlouvat nebo se z něj obviňovat. Měla by si vybrat osobu, o níž ví, že jí může věřit a že pro ni bude nejdůležitější bezpečnost oběti a jejích dětí. Pokud u ní nenalezne podporu, musí zkusit najít někoho dalšího. Také by měla vysvětlit dětem, co se děje, aby to chápaly, ale měla by se vyvarovat pomlouvání jejich otce. První krok bude těžký, pokud ale nic neudělá, násilí samo nepřestane – a to i přes sliby násilníka.¹⁰⁶

Týraná žena by se měla o jednotlivých krocích poradit s odborníky. Mnohé oběti ale nemohou ani odejít z bytu, natož navštívit některou z pomáhajících institucí osobně, neboť jsou svými partnery hlídány. O kontakt s profesionály by se však měla žena pokusit aspoň telefonicky a požádat o spolupráci při sestavování tzv. bezpečnostního plánu (více viz příloha II). Cílem je zmapovat zdroje, z nichž může žena v případě ohrožení čerpat, na koho ze svého okolí spoléhá, zda má představu o tom, jak zajistí v případě ohrožení ochranu svého zdraví, příp. děti atd.¹⁰⁷

Nejdůležitějším předpokladem pro to, aby mohla žena čelit násilí, je zabezpečení vhodného bydlení. Před agresorem se oběti nejčastěji uchylují ke svým rodičům či přátelům nebo usilují o přijetí do azylového domu. Azylové domy pro matky s dětmi ale většinou „praskají ve švech“ a sehnat zde ubytování znamená čekat, až se uvolní místo. Tolik času ale oběť většinou nemá. Ona popř. i její děti jsou nezřídka v akutním ohrožení života a nemají ani peníze potřebné k uspokojení základních životních potřeb. Navíc komplexní pomoc obětem domácího násilí poskytuje jen pár specializovaných zařízení. Setká-li se žena s odmítavou reakcí ze strany pracovníka azylového domu a opakuje-li se tato situace několikrát za sebou, ztratí k odchodu z domova odhodlání. Bohužel se oběti často nedostane ani odborné rady, na koho jiného se obrátit.¹⁰⁸

První rada, kterou by měla žena v této tíživé situaci dostat, se týká zajištění základních dokumentů. K většině těchto listin zamezuje násilný partner ženě přístup, není proto vždy

¹⁰⁶ Srov. *Jak se zachovat v případě domácího násilí?* [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/jakse.htm>>.

¹⁰⁷ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 45.

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 45-46.

možné si ponechat jejich originály. Ve většině případů však stačí kopie, na jejichž základě si pak zainteresovaní odborníci (především právníci) mohou udělat představu o složitosti celé situace a začít ve věci bezodkladně jednat.¹⁰⁹

Pokud týraná žena-matka v sobě najde odvahu k odchodu ze společné domácnosti s násilnickým partnerem a získá spolu se svými dětmi přechodně útočiště u příbuzných, známých, na ubytovně, v azylovém domě nebo jiném specializovaném zařízení, měla by o tomto kroku co nejdříve informovat oddělení sociálně-právní ochrany dětí na příslušném úřadu. Někdy se totiž stává, že se na toto oddělení obrátí jako první otec dětí a obviní matku např. z únosu dítěte. Proto se doporučuje ženám tento krok neopomenout a tím si nepřidělat další problémy.

Písemně by se měla žena po opuštění společné domácnosti obrátit i na majitele bytu a informovat ho o okolnostech, které jejímu odchodu předcházely. Pokud tak neučiní, vystavuje se nebezpečí ztráty práva k nájmu bytu. Je-li byt družstevní, je vhodné obrátit se na družstvo nájemníků.¹¹⁰

V případě, že se manželé stali nájemci bytu až za trvání manželství, popř. se jeden z manželů po uzavření manželství přistěhoval k druhému, vznikl společný nájem bytu.¹¹¹ Tento společný nájem bytu zanikne až pravomocným rozvodem! Právní úprava předpokládá, že se rozvedení manželé dohodnou, kdo z nich se stane výlučným nájemcem bytu. Nedohodnou-li se sami o řešení bytové otázky, soud na návrh jednoho z nich rozhodne, že ruší právo společného nájmu bytu a současně určí, kdo z manželů bude byt nadále užívat jako výlučný nájemce. Soud při rozhodování bere zřetel na zájmy nezletilých dětí, na stanovisko pronajímatele (vlastníka domu, bytu), také přihlíží k příčinám rozvratu manželství a k tomu, jak se který z manželů zasloužil o získání bytu a jeho udržení.¹¹²

Soud může v případech zvláštního zřetele hodných na návrh společného nájemce – v tomto případě oběti - zrušit právo společného nájmu bytu i za trvání manželství, a to tehdy, brání-li společnému nájmu bytu okolnosti spočívající v osobě manžela (viz § 702 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb, občanský zákoník). Domácí násilí takovouto skutečností je. Přesto se však

---

¹⁰⁹ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 46.

¹¹⁰ Srov. tamtéž.

¹¹¹ Srov. tamtéž.

¹¹² Srov. VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 2. vyd. Praha : proFem, 2003, s. 29.

běžně s touto praxí u soudu nesetkáváme. Obnoví-li však poté manželé společné soužití, vznikne znovu i společný nájem bytu.¹¹³

V případě rozvodu je většinou navrhovatelkou žena. Násilný manžel s rozvodem zpravidla nesouhlasí. Oběť může očekávat hrubé jednání a osočování, že je špatná matka, manželka a partnerka. Soud bude zjišťovat příčiny rozvratu manželství. Je tedy opět na oběti, aby měla důkazy o násilnostech a svědky, kteří budou ochotni vypovídat. Zákon vyžaduje, aby ještě za trvání manželství byly upraveny poměry nezletilých dětí pro dobu do rozvodu a po rozvodu tj. v čí péči budou děti žít po rozvodu a kolik bude druhý rodič platit výživné.¹¹⁴

Podání návrhu na rozvod, popř. na zrušení společného nájmu bytu apod. je spojeno se soudními poplatky. K těmto poplatkům přibudou ještě náklady spojené s řízením u soudu a právním zastoupením. Z důvodu špatné finanční situace oběť domácího násilí často žádá o osvobození od placení soudních poplatků. Na toto osvobození nemá ze zákona právní nárok, tzn. že musí doložit svoji majetkovou situaci a vždy záleží na posouzení konkrétních finančních možností, zda bude osvobození přiznáno buď zcela, nebo jen zčásti. O osvobození od soudních poplatků je nejlépe požádat ihned při podání návrhu na zahájení řízení. Žádat se ale může v průběhu celého řízení. Jako účastnice občansko-právního řízení má žena také právo dát se zastupovat zástupcem, kterého si sama zvolí. Může to být advokát, notář nebo obecný zmocněnec. I zde záleží na finanční situaci oběti. Vždy by se ale žena měla obrátit na nějakou nestátní organizaci, která jí poskytne nejen právní radu, ale i pomoc, podporu či doprovod.¹¹⁵

6.3 Možnosti finanční a materiální pomoci ze strany státu

Žena, která opouští společnou domácnost s násilníkem, se až příliš často ocitá bez finančních prostředků. Důvodů je mnoho. Velmi často žena opouští byt bezprostředně po napadení a zanechává tam nejen peníze, ale také veškeré osobní věci včetně dokladů. Ze strachu před dalším napadením se do bytu sama nechce vrátit a proto žádá o asistenci policisty. Ti v případě, že jsou někomu zadržovány jeho osobní věci, mohou zasáhnout, avšak peněžní hotovost do této kategorie nespadá. Kreditní kartu ke společnému účtu oběti domácího násilí

---

¹¹³ Srov. VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 2. vyd. Praha : proFem, 2003, s. 29.

¹¹⁴ Srov. tamtéž, s. 28.

¹¹⁵ Srov. tamtéž, s. 32-33.

většinou nevlastní a pokud ano, mají agresori dost času převést hotovost z tohoto účtu na jiný, nově zřízený.¹¹⁶

Česká republika poskytuje finanční či materiální pomoc sociálně potřebným občanům. To jsou ti občané, jejichž příjem nedosahuje životního minima. Při posuzování sociální potřeby je přihlíženo k příjmům všech osob sdílejících společnou domácnost, a proto ani zdaleka nejsou všechny oběti domácího násilí adresátkami sociálních dávek. V případě, že žena opustí společnou domácnost s agresorem, je nucena, aby mohla uplatnit nárok na dávky státní sociální podpory, dokládat po dobu dalších 3 měsíců partnerův příjem (kromě přídatku na dítě, jehož výše je stanovována podle výše příjmů rodiny za uplynulý kalendářní rok). Příslušný úřad však může udělit výjimku v případě, že osoby společně posuzované prokazatelně nežijí ve společné domácnosti nejméně po dobu 3 měsíců. Jediná možnost, jak ve výše zmíněné době obstarat sobě a svým dětem prostředky na zajištění základních životních potřeb, je požádat pověřený úřad příslušný podle místa trvalého pobytu oběti o poskytnutí jednorázové dávky státní sociální péče. Jde o peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem. Jedná se o dávku nenárokovou, tzn. že její udělení je plně v kompetenci obecního úřadu. Může být poskytnuta v peněžité (do výše 15.000,- Kč) nebo věcné (do 8.000,- Kč) podobě, přičemž není právním předpisem stanoveno, kolikrát v průběhu roku je možné ji přiznat. K žádosti se uvádí výše příjmů žadatelky a její majetkové poměry. Jednorázovými, popř. opakovanými dávkami státní sociální podpory, může oběť překlenout ono tříměsíční období. Poté požádá příslušný úřad o vyloučení agresora z okruhu společně posuzovaných osob. Vyhoví-li úřad žádosti, tak poté ke stanovení hranice sociální potřeby jsou vyžadovány pouze příjmy žadatelky o dávky.¹¹⁷

6.4 Psychologická podpora

Oběť musí nejprve odhalit existenci násilného vztahu, čímž je na ni svalena velká část odpovědnosti za manželský nebo rodinný konflikt. Poté musí tento problém analyzovat „s chladnou hlavou“ a bez pocitů viny. K tomu je třeba, aby se vzdala ideální představy o svém partnerovi a uznala, že ten, koho má ráda nebo měla ráda, pro ni znamená nebezpečí a že se před ním musí chránit. Matky se musí současně naučit rozpoznat přímé i nepřímé

---

¹¹⁶ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 47.

¹¹⁷ Srov. tamtéž, s. 47-48.

nebezpečí, které hrozí dětem. Není to snadné hlavně v případě, kdy agresorem je jeden z rodičů.¹¹⁸

U týraných žen, které se obrací pro pomoc na některou z mnoha státních nebo nestátních organizací zabývajících se právě problematikou domácího násilí, lze předpokládat, že již vyzkoušely různé možnosti řešit svou náročnou životní situaci samy, popř. s pomocí nejbližšího sociálního okolí. Ve většině případů to znamená, že tomuto zveřejnění předcházelo mnoho let ponižování a týrání ze strany partnera. Proto je velmi důležité, aby pracovník při prvním kontaktu oběti vyjádřil podporu a hlavně dal najevo, že takto postižené ženě věří a násilné chování muže jednoznačně odmítá. Měl by dát ženě co největší prostor k tomu, aby se o své situaci rozhovořila. Někdy to může být i poprvé, co se žena někomu se svým problémem svěří, popř. o něm hovoří uceleně a v tak velkém rozsahu. Často se může zdát popis prožívané situace až neuvěřitelný, ale praxe ukazuje, že skutečnost bývá mnohdy ještě horší, neboť žena se stydí odkrýt hned celou pravdu. Odborník, poté co klientku vyslechne, by měl danou situaci pojmenovat, popř. nastínit oběti trestně právních souvislosti tohoto činu.

Profesionál přistupuje k oběti s pochopením a bez obviňování či výčitek. Dává oběti najevo, že podobnou situaci zažívají i jiné ženy. Snaží se jí vysvětlit, že bezpečnost její a jejích dětí je na prvním místě. Je vnímavým posluchačem, nenutí ale oběť k vyprávění podrobností. Nabízí jí pomoc (např. doprovod k lékaři, na policii, advokátovi), poskytuje kontakty na specializovaná centra. Do ničeho ale oběť nenutí, neboť ona sama se musí rozhodnout, co udělá. Nechá ženu jednat podle vlastních rozhodnutí a nepodmiňuje svou pomoc odchodem ze vztahu ani ničím jiným. Probere také s obětí, jak případně bezpečně opustit domov. Nikdy ji však nenutí k tomuto činu, pokud má pocit, že by se tak ocitla v dalším, případně větším, nebezpečí (více viz příloha III).¹¹⁹

V rámci pomoci oběti odborné instituce poskytují nejen poradenství, ale zároveň i podporu a ochranu. Vždy stojí na straně klientky. A protože si plně uvědomují, že pro vztah týrané ženy a agresivního muže je typické nerovnoměrné rozložení moci ve vztahu, tak většinou nedoporučí manželskou terapii, neboť to by oběť opětovně traumatizovalo. V těchto případech se dává přednost skupinové nebo individuální psychoterapii, která bývá zaměřena především na zvýšení sebevědomí a sebehodnocení oběti, popř. na asertivní chování.

¹¹⁸ Srov. HIRIGOYEN, M.-F. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha : Academia, 2002, s. 186.

¹¹⁹ Srov. *Jak se zachovat v případě domácího násilí?* [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/jakse.htm>>.

6.5 Právní problematika domácího násilí

Pojem domácí násilí se v českém právním řádu nevyskytuje, avšak jeho jednotlivé projevy a následky je možno postihovat v rámci ustanovení trestního práva. Ke zlepšení situace obětí partnerského násilí (např. bytové), jsou využívána také ustanovení občanského zákoníku apod.¹²⁰

6.5.1 Trestní právo

Trestní právo poskytuje ochranu proti útokům na život, zdraví a majetek bez rozlišení, zda existoval či existuje nějaký poměr – ať už rodinný, partnerský či obdobný - mezi pachatelem a jeho obětí, či nikoliv. Naplní-li jednání domácího agresora znaky některého z trestných činů uvedených v trestním zákoně, mělo by být jako trestný čin i hodnoceno. V rámci agresivních vztahů jsou páčány zejména tyto trestné činy podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků:

- ublížení na zdraví (§ 221),
- týrání svěřené osoby (§ 215),
- vražda (§ 219),
- účast na sebevraždě (§ 241)
- omezování osobní svobody (§ 231),
- vydírání (§ 235),
- porušování domovní svobody (§ 238),
- znásilnění (§ 241),
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a),
- zavlčení do ciziny (§ 233),
- nedovolené ozbrojování (§ 185) apod.¹²¹

Především je však třeba zmínit se o nedávno vloženém ustanovení § 215a do trestního zákona, které s účinností od 1. června 2004 zavedlo novou skutkovou podstatu „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“. Tento pachatel může být potrestán odnětím svobody na dvě až osm let, přičemž týrané osobě nemusí vzniknout konkrétní škody na zdraví, ale předpokládá se, že jednání násilníka oběť pociťovala pro jeho krutost,

¹²⁰ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 52.

¹²¹ Srov. PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2004, s. 136-137.

bezohlednost či bolestivost jako těžké příkoří. Může se jednat o zlé nakládání v oblasti fyzické i psychické.¹²²

6.5.2 Přestupkové právo

Většina incidentů, které se odehrávají v soukromí bytů a mají charakter domácího násilí, je policií kvalifikována jako přestupky. Přestupek je skutek, který se vyznačuje nižší společenskou nebezpečností protiprávního jednání. Může být spáchán jak z nedbalosti, tak úmyslně. Přestupku proti občanskému soužití se dopustí ten, kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch; jinému z nedbalosti ublíží na zdraví; nebo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví apod. Tyto přestupky jsou poté postupovány příslušnému místnímu úřadu, konkrétně přestupkové komisi. Ta má pravomoc udělit násilníkovi pokutu nebo celou věc vyřešit napomenutím.¹²³

6.5.3 Rodinné právo

Ženy, které se rozhodují ukončit několikaleté soužití s násilníkem, se obávají nejen ekonomické nejistoty a perspektivy dalšího bydlení. Úzkost v nich také vyvolává představa, že lepší finanční možnosti násilníka a skutečnost, že má k dispozici byt či dům, budou mít velký vliv na rozhodování soudu v rámci opatrovnického řízení. Otec dětí, které ho s matkou opustily, si je vědom, že má ze zákona právo se s nimi stýkat a začne se ho domáhat, protože dítě bývá jednou z jeho zbraní, prostřednictvím které může svou oběť dále vydírat. Často se stává, že odvede násilím dítě a partnerce vyhrožuje, že pokud se nevrátí, nespátí dítě do rozhodnutí soudu. Proto by měla žena v co nejkratší době sama podat k soudu návrh na úpravu poměrů k dítěti na dobu před i po rozvodu manželství. Výchova dětí může být soudním rozhodnutím upravena následujícími způsoby:

- svěření dítěte do společné péče,
- svěření dítěte do střídavé péče,
- svěření dítěte do péče jednoho z rodičů – tento způsob se využívá v případech, kdy se rodiče nebyli schopni dohodnout na výchově dětí, což zahrnuje i situaci domácího násilí.¹²⁴

¹²² Srov. PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2004, s. 137.

¹²³ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 62-63.

¹²⁴ Srov. tamtéž, s. 66-67.

Styk rodičů s dítětem upraví soud na návrh jednoho z rodičů. Pokud je dítě pravomocným rozsudkem svěřeno do výchovy jednoho z rodičů, žádá o úpravu styku s dítětem obvykle ten, jemuž dítě svěřeno nebylo. V případech domácího násilí je vhodné navrhnout, aby se dítě s násilnickým otcem stýkalo za přítomnosti třetí osoby, popř. nejlépe v nějakém specializovaném zařízení.¹²⁵

6.5.4 Sociálně-právní ochrana dětí

Dnem 1. června tohoto roku nabyla účinnosti novela zákona č. 134/2006 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. I zde jsou patrné některé změny v přístupu k domácímu násilí. Jedná se např. o to, „že zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany a zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazení do obecního úřadu jsou povinni zachovávat mlčenlivost o místu pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem.“¹²⁶

Dále je podstatné, že starosta obce s rozšířenou působností zřizuje komisi pro sociálně-právní ochranu dětí. Tato komise navrhuje a posuzuje sociálně preventivní programy na ochranu týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí a zajišťuje projednávání těchto jednotlivých případů za účelem navržení opatření k pomoci dítěti a rodině.¹²⁷

Orgán sociálně-právní ochrany je také mimo jiné povinen oznámit orgánu činnému v trestním řízení skutečnosti nasvědčující tomu, že dochází k násilí mezi rodiči dítěte, popř. jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte či fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem.¹²⁸

Této problematice se týká také povinnost zdravotnického zařízení zajistit záznam vzniku úrazu při ošetřování úrazu dítěte v případě podezření z týrání, zneužívání dítěte nebo ze zanedbávání péče o ně. Tento záznam je povinna provést osoba doprovázející dítě, nebo dítě samo, jestliže se dostavilo samo a je to možné s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost. V tomto dokumentu se uvádí, jak k úrazu došlo. Pokud zdravotnické zařízení zjistí, že charakter zranění neodpovídá popisu úrazu uvedeném v záznamu, popř. doprovázející osoba odmítne záznam provést, tak tuto skutečnost do záznamu uvede. V případě, že zdravotnické

¹²⁵ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 68.

¹²⁶ *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění 134/2006* [online], [cit. 2006-07-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.atre.cz/zakony/page0487.htm>>, § 57.

¹²⁷ Srov. tamtéž, § 38.

¹²⁸ Srov. tamtéž, § 51.

zařízení nezašle tento záznam o úrazu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, dopustí se správního deliktu.¹²⁹

6.5.5 Občanské právo

Oběť domácího násilí může k prosazení svých práv využít i některá ustanovení občanského zákoníku. V tomto případě musí však počítat s tím, že v občansko právních sporech ponese důkazní břemeno, tzn. že musí věci tvrzené také prokázat.¹³⁰

Chce-li se oběť domácího násilí domáhat svých práv v občanském právním řízení, může tak učinit dvěma způsoby: buď podáním žaloby nebo návrhem na vydání předběžného opatření. Jelikož k projednání žaloby dochází až po několika týdnech či měsících, je v případech domácího násilí vyžadující rychlé řešení, vhodnější obrátit se na soud s návrhem na vydání předběžného opatření. O návrhu na předběžné opatření musí soud rozhodnout do sedmi dnů. Vzhledem k tomu, že v tak krátké době nestihne soudce provést rozsáhlejší dokazování (včetně výslechů svědků), je nutné k návrhu předložit co nejvíce listinných důkazů, které by tvrzení o domácím násilí podpořily. Rozhodne-li soud o vydání předběžného opatření, je vykonatelné doručením. Právní moci však nabude až po uplynutí lhůty na odvolání. Agresivní muž s rozhodnutím soudu většinou není spokojen, proto využije možnosti odvolat se a tím celé řízení protáhnout. Obvykle se předběžným opatřením žádá určení výživného pro manželku, děti či zakázání dispozice se společným majetkem.¹³¹

V rámci českého právního řádu neexistuje zatím možnost, jak pachatel domácího násilí okamžitě zabránit bydlet v bytě společně s obětí, jako je tomu v německém, rakouském nebo slovenském zákoně o ochraně před domácím násilím.¹³² Avšak i v České republice se blýská na lepší časy, neboť dne 14. března 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (plné znění viz příloha IV). Tento zákon bude účinný od 1. ledna 2007.¹³³ Jeho základ tvoří tři pilíře. Prvním je policejní zásah, jehož cílem je ochrana oběti. K tomu pomůže správní opatření, kterým bude možné agresora

¹²⁹ Srov. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění 134/2006* [online], [cit. 2006-07-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.atre.cz/zakony/page0487.htm>>, § 10, § 59j.

¹³⁰ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003, s. 63.

¹³¹ Srov. tamtéž, s. 64.

¹³² Srov. tamtéž, s. 65.

¹³³ Srov. *Legislativa v České republice* [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/index.php?id=27>>.

vykázat ze společně obývaného bytu či domu až na dobu deseti dnů. Druhý pilíř tvoří intervenční centra, která budou spolupracovat s policií a budou poskytovat sociálně právní pomoc obětem právě během vykázání. A poslední pilíř je koncipován jako občanskoprávní řešení této situace. Hlavní iniciativu zde bude vynakládat oběť. Jedná se např. o možnost navrhnout předběžné opatření, kterým by bylo možno prodloužit dobu vykázání až na jeden rok apod. Tento zákon by měl mít preventivní funkci, ale to se teprve ukáže.¹³⁴

---

¹³⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. *Sociální práce*, 2006, č. 2, s. 65-66.

PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části této práce jsem se snažila postihnout teoretická východiska pro následný výzkum. Vycházela jsem přitom z prostudované literatury, jejíž seznam je uveden v závěru práce.

V praktické části mé bakalářské práce bych se chtěla zaměřit na to, zda informace uvedené v teoretické části skutečně odpovídají běžné praxi.

7.1 Cíl práce

Uvědomuji si, že problematika domácího násilí je mnohem širší, než by se mohlo mnohdy na první pohled zdát. Proto si nekladu za svůj cíl postihnout všechny souvislosti sledovaného jevu. Přesto se zde snažím o vytvoření komplexnějšího pohledu na problematiku násilí páchaného na ženách.

Mým cílem je zjistit projevy a dopady domácího násilí v životě žen, které navštěvovaly Poradnu Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích v průběhu roku 2005.

7.2 Popis zařízení

PORADNA EVA PRO ŽENY A DÍVKY V NOUZI

nestátní nezisková organizace zabývající se poskytováním sociálních služeb

adresa: Kanovnická 16, České Budějovice

tel.: 386 357 376

e-mail: eva@charitacb.cz

informace dostupné na: www.charitacb.cz

Poradna Eva pro ženy a dívky v nouzi je součástí poradenského centra při Diecézní charitě v Českých Budějovicích v jižních Čechách, jehož hlavním cílem je vytvoření komplexní služby pro klienty v nouzi. Základní ideou pracoviště je poskytnutí pomoci, podpory a otevřené přijetí všem ženám a dívkám, které se ocitly v těžké životní situaci.

Poradna Eva poskytuje nestranné, nezávislé, bezplatné a anonymní poradenství. Snaží se o aktivizaci vlastních sil klientky při překonávání krizových životních situací. Své služby poskytuje poradna bezplatně, celoročně, vždy pět dní v týdnu.

Klientka má možnost zůstat v anonymitě. Pracovnice Poradny plně respektují individualitu klientky i její rozhodnutí, akceptují životní styl, který si žena zvolila a garantují ochranu osobních údajů. Poskytované služby poradenství vychází z profesionálního způsobu pomoci tj. klientka, držitelka problému, žádá: „pomoz mi využít svých možností“ a pracovnice jí pomáhá.

V rámci řešení krizových situací klientek Poradna úzce spolupracuje se státními i nestátními institucemi, např. s orgány sociálně-právní ochrany dětí, s úřady práce, s azylovými domy, s občanskými poradnami, s Fondem ohrožených dětí, s Červeným křížem, s lékaři, psychology a dalšími odborníky.

Klientelu tvoří ženy a dívky, které se z nejrůznějších důvodů ocitly v těžké životní situaci. Významnou skupinu klientek tvoří ženy, které se staly obětí domácího násilí. Protože domácí násilí je v dnešní době bohužel dosti rozšířeným fenoménem, těchto klientek trvale přibývá. Rekrutují se ze všech společenských vrstev. Také proto pracovnice Poradny prošly výcvikovým programem psychosociálního centra Acorus o domácím násilí.

Ambicí zařízením je být dobrým pracovištěm, profesionálním a kompetentním místem, které prospívá své klientele a zároveň místem, které je otevřeno všem bližním, kteří potřebují pomoc.

7.3 Problémové okruhy výzkumu

V rámci mého výzkumu jsem si stanovila tyto problémové okruhy:

- Sociodemografická charakteristika klientek Poradny Eva – v tomto bodě bude určující věk; místo bydliště; ekonomická aktivita; rodinný stav; národnost a počet + pohlaví + věk dětí klientky.

- Charakteristika násilí – zde se budu zajímat o druh agresivního jednání; vazbu klientky k agresorovi; zda bylo páchano násilí i na dětech a zda děti vystupovaly jako přímí svědci násilí páchaného na jejich matce.

- Okolnosti návštěvy Poradny Eva – tady se budu zabývat tím, kde získala klientka kontakt na tuto instituci; jaká služba jí byla poskytnuta; kolikrát osobně navštívila Poradnu a jak dlouhodobý je její případ (ve svém výzkumu se zaměřím na klientky, které Poradnu navštívily v roce 2005. Zohledňuji ale, že některé tyto ženy byly klientkami již v roce 2004 nebo pokračovaly ve spolupráci i v průběhu prvního čtvrtletí roku 2006).

- Reakce týraných žen na vzniklou situaci – na konec budu zjišťovat, zda klientka svou situaci někomu oznámila, popř. koho žádala o pomoc; nadále jestli podala na násilnického partnera trestní oznámení příp. ho stáhla; zda opustila společné bydlení s agresorem a pokud ano, tak jestli se k němu následně vrátila.

7.4 Popis použité techniky a organizace výzkumu

K získání potřebných údajů jsem použila kvantitativní rozbor dat. V tomto případě jsem data získala z jednotlivých spisů klientek Poradny Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích.

Tyto spisy jsou vedeny jednotným způsobem. To znamená, že základní identifikační údaje o klientce jsou vpisovány na předtištěnou přední stranu a dovnitř spisu jsou posléze vkládány jednotlivé záznamy z osobních i telefonických rozhovorů s klientkou.

Spisy klientek, které do Poradny přijdou s problémem násilí, pracovnice označí barevným puntíkem pro snazší orientaci. Z takto označených dokumentů jsem ještě musela oddělit ty spisy, ve kterých se jednalo sice o násilí páchaném na klientce Poradny, ale např. ze strany dospělých dětí, popř. tchýně apod. Tím pádem mi zbyly už jen záznamy klientek, které byly napadány svým partnerem. A právě u tohoto souboru dat, který čítá 47 dokumentů, jsem provedla kvantitativní rozbor.

7.5 Vyhodnocení a interpretace získaných dat

V této kapitole jsou přehledně zobrazeny a popsány výsledky mého výzkumu. Jsou rozříděny dle jednotlivých problémových okruhů.

❖ Sociodemografická charakteristika klientek Poradny Eva

Tabulka č. 1 - *Rozdělení týraných žen dle věku*

Věk	Počet klientek	% z celkového počtu
do 20 let	2	4
21 - 30 let	6	13
31 - 40 let	13	28
41 - 50 let	12	25
51 - 60 let	6	13
nad 61 let	2	4
neuvedeno	6	13
Celkem	47	100

Z této tabulky je patrné, že nejvíce klientek se pohybuje ve věku 31 – 40 let (13 žen) a 41 – 50 let (12 žen). To znamená, že ve věkovém rozmezí 31 – 50 let je zastoupena více než polovina všech týraných klientek (53 %). Dále je shodně po 8 klientkách (17 %) ve věkové kategorii do 20 let a nad 51 let. Z celkových 47 klientek neuvedlo svůj věk 6 (13 %).

Tabulka č. 2 - *Rozdělení týraných žen dle místa bydliště*

Místo bydliště	Počet klientek	% z celkového počtu
České Budějovice	32	68
okres České Budějovice	5	11
Jihočeský kraj	4	9
Česká republika	3	6
zahraničí	0	0
neuvedeno	3	6
Celkem	47	100

Zde se dovídáme, že převážná část – 32 týraných žen (68 %) - Poradny Eva bydlí přímo ve městě České Budějovice. Další 5 klientek (11 %) bydlí na jiném místě okresu České Budějovice. V jiných částech Jihočeského kraje žijí 4 klientky (9 %) a v ostatních částech naší republiky mají bydliště 3 klientky (6 %). Zbylé 3 klientky neuvedly místo bydliště.

Tabulka č. 3 – *Rozdělení týraných žen dle ekonomické aktivity*

Ekonomická aktivita	Počet klientek	% z celkového počtu
zaměstnaná + studentka	22	46
nezaměstnaná	4	9
rodičovská dovolená	6	13
starobní důchod	1	2
invalidní důchod	4	9
péče o osobu blízkou	1	2
neuveдено	9	19
Celkem	47	100

V této tabulce je popsána ekonomická aktivita klientek Poradny. Vyplývá z ní, že 22 klientek (46 %), což je skoro polovina, je zaměstnaných nebo studuje. Nezaměstnané jsou 4 klientky (9 %). Další 6 žen (13 %) je momentálně na rodičovské dovolené a jiných 5 je v důchodu. Z toho 1 klientka (2 %) ve starobním důchodu a 4 klientky (9 %) v důchodu invalidním. 1 klientka (2%) pečuje o osobu blízkou a u ostatních 9 klientek (19 %) jsem tento údaj nezjistila.

Tabulka č. 4 – *Rozdělení týraných žen dle rodinného stavu*

Rodinný stav	Počet klientek	% z celkového počtu
svobodná	3	6
vdaná	26	56
v rozvodovém řízení	3	6
rozvedená	14	30
vdova	0	0
neuveдено	1	2
Celkem	47	100

Tady jsem se zajímala o rodinný stav týraných žen. Zhruba polovina z mého zkoumaného vzorku, a to 26 klientek (56 %), je vdaná. Další 14 žen (30 %) je již rozvedených. Jiné 3 (6 %) jsou v rozvodovém řízení a stejný počet klientek je ještě svobodných. U poslední klientky nebyl tento údaj ve spisu uveden.

Tabulka č. 5 – *Rozdělení týraných žen dle národnosti*

Národnost	Počet klientek	% z celkového počtu
česká	43	91
ukrajinská	4	9
Celkem	47	100

V tomto bodě mého výzkumu jsem zjistila, že ne všechny klientky mají českou národnost. Naše národnost je sice u klientek Poradny Eva silně převažující (91 %), ale objevily se zde i 4 ženy (9 %) s národností ukrajinskou.

Tabulka č. 6 – Rozdělení týraných žen dle počtu dětí

Počet dětí v rodině	Počet klientek	% z celkového počtu
0 dětí	3	6
1 dítě	18	38
2 děti	19	41
3 děti	5	11
4 děti	1	2
5 a více dětí	1	2
Celkem	47	100

V následujících bodech výzkumu se budu zajímat o děti klientek. V tabulce č. 6 jsem zjišťovala počet dětí v rodinách týraných žen. Převážná většina klientek děti má, pouze 3 ženy (6 %) jsou bezdětné. Nejvíce - 19 žen (41 %) má dvě děti, přibližně stejně - 18 žen (38 %) mají pouze jedno dítě. 5 žen (11 %) má děti tři. Více dětí mají už jen zbývající 2 klientky, z toho jedna (2 %) má 4 a druhá dokonce 6 dětí

Tabulka č. 7 – Rozdělení dětí dle věku

Věk dětí	Počet dětí	% z celkového počtu
0 - 17 let	49	60
18 a více let	28	35
neuveдено	4	5
Celkem	81	100

Také jsem se ve svém výzkumu zajímala o věk dětí, jejichž matky jsou oběťmi násilí ze strany svého partnera. Zde je možno vidět, že více než polovina dětí je ve věku do 18 let. Jedná se tedy konkrétně o 49 nezletilých (60 %). Dalších 28 dětí (35 %) je starší 18 let. U zbylých 4 potomků nebyl věk udán.

❖ Charakteristika násilí

Tabulka č. 8 – Rozdělení dle druhu násilí

Druh násilí	Počet klientek	% z celkového počtu
fyzické	24	52
psychické	6	13
sociální	2	4
ekonomické	2	4
sexuální	0	0
fyzické + psychické	9	19
fyzické + sexuální	2	4
psychické + ekonomické	2	4
Celkem	47	100

V této tabulce se dozvídáme, že asi polovině týraných klientek Poradny Eva bylo ubližováno fyzicky. Konkrétně jde o 24 případů (52%). 6 klientkám (13 %) bylo ubližováno pouze psychicky. Na 2 klientkách bylo páčáno sociální násilí a na stejném počtu násilí ekonomické. Samotné sexuální násilí se netýkalo žádné ženy. Tento druh se objevil v kombinaci s násilím fyzickým, a to ve 2 případech. S fyzickým násilím se nejčastěji kombinuje psychická agrese, což se potvrdilo i v mém výzkumu – týkalo se to 9 klientek (19 %). Poslední 2 klientky byly týrány psychicky a zároveň ekonomicky.

Tabulka č. 9 – Rozdělení dle vztahu k agresorovi

Agresor	Počet klientek	% z celkového počtu
manžel	30	64
bývalý manžel	7	15
druh	8	17
partner	2	4
Celkem	47	100

V tomto bodě výzkumu jsem se zajímala o to, jaký je vztah agresora k oběti, tzn. ke klientce Poradny Eva. Zjistila jsem, že nejčastěji – ve 30 případech (64 %) – je násilníkem sám manžel. V 7 případech (15 %) se jednalo o bývalého manžela. K jiným 8 ženám (17 %) se násilnický choval jejich druh, se kterým společně žily. Zbývající 2 ženy napadal jejich partner, se kterým neměly společnou domácnost.

Tabulka č. 10 – Rozdělení dle násilí na dětech

Násilí na dětech	Počet klientek	% z celkového počtu
ano	7	16
ne	37	84
Celkem	44	100

Nadále jsem hledala informace o tom, zda spolu s ženou jsou přímo napadány a týrány i její děti. Tyto informace uvádím jen u 44 klientek, protože zbylé 3 ženy jsou bezdětné. Zjistila jsem, že ve většině - 37 případů (84 %) - tomu tak není, popř. to ženy před pracovníci Poradny zatajily. Pouze 7 klientek (16 %) přímo přiznalo, že je u nich doma páčáno násilí i na dětech.

Tabulka č. 11 – Rozdělení dětí – přímých svědků násilí

Děti jako svědci násilí	Počet klientek	% z celkového počtu
ano	18	41
ne	21	48
neuveďeno	5	11
Celkem	44	100

Co se týče dětí, tak jsem vyhledávala také údaje o tom, jestli jsou přímými svědky násilí, tzn. že se násilník agresivně chová i před dětmi (ať už schválně či nikoli). Zde jsem dospěla k takovýmto výsledkům: ve více případech – konkrétně ve 21 vztazích – se násilí před očima nejmladších členů skrývá. V 18 případech (41 %) se násilí děje přímo před dětmi a to někdy i s následky ve formě návštěvy u psychologa, popř. u lékaře kvůli psychosomatických potížím. Ve zbylých 5 spisech tato informace nebyla uvedena.

❖ Okolnosti návštěvy Poradny Eva

Tabulka č. 12 – Rozdělení dle kontaktu na Poradnu

Kontakt na Poradnu	Počet klientek	% z celkového počtu
příbuzní + známí	7	15
lékař	8	17
leták + internet	4	9
jiná instituce	6	13
náhodou	4	9
linka DONA	3	6
neuveďeno	15	31
Celkem	47	100

V rámci tohoto problémového okruhu jsem se nejprve zabývala otázkou, jak se klientky dozvěděly o možnosti pomoci ze strany Poradny Eva. Nejčastěji dostaly kontakt od lékařů, tak se stalo v 8 případech (17 %) a od příbuzných a známých – 7 případů (15 %). Ve 4 případech (9 %) se o chodu Poradny dozvěděly z letáku a internetu a také náhodou. Jiné 3 klientky (6 %) přiznaly, že jim byl kontakt předán na lince DONA, kterou provozuje Bílý kruh bezpečí. Dalších 6 klientek získalo kontakt v jiné instituci. Jednalo se např. o oddělení sociálně-právní ochrany dětí, rodinnou poradnu, poradnu pro uprchlíky nebo o jiné charitní zařízení. Zbylých 15 klientek tento údaj neuvědělo.

Tabulka č. 13 – Rozdělení dle poskytnutých služeb

Poskytnutá služba	Počet klientek	% z celkového počtu
rozvodová problematika	11	24
bytová problematika	9	19
právní informace	17	36
rozhovor (psychologická podpora)	5	11
kontakt na další odborníky	3	6
přímá pomoc	1	2
hledání zaměstnání	1	2
Celkem	47	100

Poté jsem se zajímala o to, jaká služba byla poskytnuta klientce na její přání. Nejčastěji, konkrétně v 17 případech (36 %), se jednalo o právní informace. To obnáší zpravidla informace o klientčiných právech a povinnostech, o výživném pro děti a rozvedenou manželku, o možnosti osvobození od soudních poplatků apod. V jiných 11 případech (24 %) se ženy zajímaly přímo o rozvodovou problematiku (tzn. sepsání žádosti o rozvod). Také týrané ženy v 9 případech (19 %) velmi tížila bytová otázka. Některé ženy si potřebovaly pouze promluvit o své náročné situaci (5 případů). 3 ženám (6 %) byly předány kontakty na další odborníky, ať už na lékaře nebo právníky. 1 žena získala přímou pomoc (ve formě nutných potravin a ošacení) a poslední klientka se snažila přes Poradnu nalézt nějaké zaměstnání.

Tabulka č. 14 – Rozdělení dle počtu návštěv Poradny

Počet návštěv	Počet klientek	% z celkového počtu
1 návštěva	9	19
2 - 5 návštěv	24	51
6 - 10 návštěv	7	15
11 - 20 návštěv	4	9
21 a více návštěv	3	6
Celkem	47	100

V tomto bodě jsem zjišťovala kolikrát se klientka obrátila na Poradnu Eva. Z tabulky vyplývá, že zhruba polovina – 24 žen (51 %) se dostavila na dvě až pět osobních návštěv. 9 klientek (19 %) kontaktovalo tuto instituci pouze jednou. Šest až desetkrát si přišlo pro radu a podporu 7 klientek (15 %). Více jak jedenáctkrát se dostavilo celkem 7 klientek a z toho 3 ženy navštívily Poradnu více jak dvacetkrát.

Tabulka č. 15 – Rozdělení dle trvání případu

Trvání případu	Počet klientek	% z celkového počtu
jen r. 2005	26	56
r. 2004 + r. 2005	10	21
r. 2005 + r. 2006	8	17
r. 2004 – r. 2006	3	6
Celkem	47	100

V této tabulce se dozvídáme data o tom, jak dlouho byla týraná žena klientkou Poradny Eva. Zaměřila jsem se na r. 2005, ale některé týrané ženy svůj problém řeší od r. 2004, popř. i v prvním čtvrtletí r. 2006. 26 klientek (56 %) Poradnu navštěvovalo pouze v roce 2005, dalších 10 žen (21 %) svůj problém řešilo v letech 2004 a 2005. Spolupráce s jinými 8 klientkami (17 %) trvala nejen v roce 2005, ale pokračovala i začátkem roku 2006. A zbylé 3 ženy (6 %) jsou dlouhodobými klientkami, neboť Poradnu navštěvují od roku 2004 dodnes.

❖ Reakce týraných žen na vzniklou situaci

Tabulka č. 16 – Rozdělení dle oznámení násilí

Násilí oznámeno	Počet klientek	% z celkového počtu
rodině	3	6
policii	6	13
lékaři	3	6
policii i lékaři	4	9
jiné instituci	6	13
neuveдено	25	53
Celkem	47	100

V posledním problémovém okruhu jsem zaměřila svou pozornost nejprve na to, zda a komu se žena svěřila se svou náročnou životní situací. Shodně 6 žen (13 %) se přiznalo k tomu, že pomoc hledaly u policie a také jiných institucí (např. na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, v občanské poradně, na lince DONA, u Červeného kříže nebo na městském úřadu). Jiné 3 ženy vyhledaly lékaře, další 4 ženy spolu s lékařem zároveň i policii. Rodině se svěřily další 3 ženy. Ve spisech zbylých 25 žen jsem tuto informaci nenalezla.

Tabulka č. 17 – Rozdělení dle podání trestního oznámení

Podáno trestní oznámení	Počet klientek	% z celkového počtu
ano	5	11
ano, ale později staženo	1	2
ne	41	87
Celkem	47	100

Dále jsem sbírala informace o tom, zda ženy v sobě najdou sílu a podají trestní oznámení. V této souvislosti jsem došla k těmto závěrům: převážná většina – 41 žen (87 %) trestní oznámení na svého partnera nepodala. Pouze 6 klientek (13 %) se k tomuto kroku odhodlalo, ale z nich 1 žena toto podání vzápětí stáhla (a to na nátlak dětí).

Tabulka č. 18 – Rozdělení dle opuštění společného bydlení s agresorem

Opuštění společného bydlení	Počet klientek	% z celkového počtu
ano	17	36
z toho: do azylového domu	6	
k příbuzným	6	
ke známým	1	
jinam	4	
ne	24	52
nebylo společné bydlení	2	4
odešel muž	2	4
neuvedeno	2	4
Celkem	47	100

Zároveň jsem vyhledávala údaje o tom, jestli klientky někdy opustily násilnického partnera. Zajímalo mě také, kam tyto ženy odchází. Zjistila jsem, že 24 žen (52 %) žije stále ve společné domácnosti s agresorem. 17 klientek (36 %) od násilnického partnera odešlo, z toho nejčastěji k příbuzným, do azylového domu, ke známým, popř. jinam (např. do podnájmu, na ubytovnu nebo na utajenou adresu). Ve 2 případech odešel ze společného bydlení sám muž (v jednom případě na ubytovnu, v druhém případě byl vzat do vazby). Další 2 ženy společně s násilníkem nebydly a v posledních 2 spisech to nebylo uvedeno.

Tabulka č. 19 – Rozdělení dle návratu k agresivnímu partnerovi

Návrat k partnerovi	Počet klientek	% z celkového počtu
ano	4	24
ne	13	76
Celkem	17	100

Na konec svého výzkumu jsem ještě zjišťovala, kolik žen se v průběhu mnou sledovaného období ke svému partnerovi vrátí. Stalo se tak jen ve 4 případech (24 %). Ostatních 13 žen se zatím do společné domácnosti nevrátilo.

SUMARIZACE

Z mého výzkumu vyplynulo, že obětem domácího násilí, které se obrátily na Poradnu Eva v Českých Budějovicích v roce 2005, je nejčastěji (kolem 50 %) 31 až 50 let. Dvě třetiny bydlí přímo ve městě České Budějovice, polovina je zaměstnaná, popř. studuje. Co se týče rodinného stavu, tak jsou tyto ženy z poloviny vdané a ze třetiny už rozvedené. Převážná většina (asi 90 %) je české národnosti. Tyto ženy – kromě tří – jsou matkami. Nejčastěji (přibližně 80 %) mají jedno nebo dvě děti. Zde je alarmující, že zhruba dvě třetiny dětí těchto týraných matek jsou nezletilé.

Na klientkách Poradny je pácháno zejména fyzické násilí, popř. v kombinaci s psychickým (70 %). Ze dvou třetin se agresivně chová manžel. Ve zhruba pětině domácností je násilí páháno i na dětech a ve dvou pětinách rodin jsou děti přímými svědky násilí vůči matce.

Na Poradnu týrané ženy nejvíce upozornil lékař, příbuzní a známí a jiné instituce (např. oddělení sociálně-právní ochrany dětí, rodinná poradna, poradna pro uprchlíky apod.). Zhruba třetina žen si vyžádala v Poradně právní informace, čtvrtina chtěla sepsat žádost o rozvod a pětina řešila bytovou problematiku. Polovina těchto žen navštívila Poradnu dva až pětkrát, pětina pouze jednou. Přibližně dvě třetiny tvořily nové klientky (tzn. ty, které se na Poradnu poprvé obrátily v roce 2005).

Týrané ženy svůj problém nejvíce oznamovaly a pomoc hledaly na policii, u lékaře (popř. u obou) a u jiných odborných institucí (např. oddělení sociálně-právní ochrany dětí, občanská poradna, linka DONA, Červený kříž apod.). Pouze desetina podala trestní oznámení na agresivního partnera. Zhruba jedna třetina opustila společné bydlení a z těchto několika žen se asi jedna čtvrtina k násilnickému partnerovi zase vrátila.

Závěr

Rozhodnutí zaměřit se v mé bakalářské práci na téma domácího násilí páchaného na ženách ovlivnila zejména praxe, kterou jsem absolvovala v Poradně Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích, kde se mimo jiné snaží pomoci i takto postiženým ženám. Práce všech odborníků, kteří se zabývají fenoménem domácího násilí se mi jeví jako velmi zajímavá, přínosná, potřebná, ale na druhé straně také velice nelehká a psychicky náročná.

V úvodu této práce jsem si stanovila za cíl přehledně zmapovat a popsat základní informace týkající se problematiky partnerského násilí. Domnívám se, že tento cíl jsem v teoretické části splnila. Pokusila jsem se uvést veškeré důležité údaje, které by měla znát i široká laická veřejnost.

Zároveň jsem se snažila touto prací o to, aby se alespoň částečně změnil postoj veřejnosti k násilí páchanému na ženách. Toto násilí provází lidstvo odjakživa. Dříve ale bylo přehlíženo nebo považováno za něco nepodstatného, protože naše společnost přiznávala mužům právo chovat se vůči ženě nadřazeně. Také převažoval a dodnes někdy zaznívá názor, že tyto konflikty jsou pouze soukromou záležitostí a nikdo další by se do toho neměl míchat. Také jsou okamžiky, kdy je ještě dnes možné slyšet věty typu „škoda každé facky, která padne vedle“ apod. A právě tyto a další mylné představy veřejnosti jsem se snažila touto prací vyvrátit.

Také jsem věnovala samostatnou kapitolu charakteristice účastníků partnerského násilí. Hlavně jsem se snažila poukázat na postavení oběti. Ta je totiž mnohdy mylně veřejností považována za hlavního viníka násilí v rodině. Týrané ženy se většinou setkávají s nepochopením a odsuzováním ze strany svého blízkého i širokého okolí. Někdy se lze setkat se zcela zvráceným názorem, že některým ženám agrese ze strany partnera dělá dokonce dobře, protože to ženy chápou jako výraz mužovi přízně. Tyto chybné názory a nezájem společnosti vůči násilí páchanému za zavřenými dveřmi nepřímo působí jako jeho podpora, na které se osobně nechci podílet. Také to byl důvod, proč jsem chtěla přispět svou troškou k odtabuizování této problematiky.

Ke konci teoretické části jsem se zabývala možnostmi pomoci obětem domácího násilí. Nastínila jsem zde nejen stávající možnosti, ale zmínila jsem i nový zákon, který nabude účinnosti 1. ledna příštího roku. V tomto zákoně je velmi důležitá novinka, kterou je institut

vykázání – tzn. že pokud bude muž ohrožovat ženu, může být policií vykázán ze společného bydlení až na dobu deseti dnů. Jde o velký pokrok, neboť doposud ten, kdo odcházel z násilnického prostředí byla většinou oběť.

V praktické části jsem chtěla zjistit, zda informace uvedené v teoretické části opravdu odpovídají praxi. Svou pozornost jsem zaměřila na projevy a dopady domácího násilí v životě žen, které navštěvovaly Poradnu Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích v roce 2005 a musím přiznat, že většina výsledků mého výzkumu opravdu odpovídá teoretickým poznatkům.

Potvrdil se např. fakt, že domácí násilí se děje ve všech skupinách obyvatelstva, neboť týrané klientky Poradny byly různě staré; bydlely nejen ve městech; byly zaměstnané, nezaměstnané, na rodičovské dovolené, v důchodu či ještě studovaly; byly vdané, rozvedené i svobodné a ne všechny byly české národnosti. Skoro všechny tyto ženy mají děti, z nichž zhruba dvě třetiny jsou ještě nezletilé. Nejčastěji byly oběti týrány fyzicky a psychicky. Dalším poznatkem je, že nejčastěji toto násilí páchají manželé a že někdy si svou agresi nevybíjí jen na partnerkách, ale i na dětech, popř. před dětmi. Také se ve výzkumu potvrdilo, že nejčastěji hledanými službami je poskytnutí právních informací, pomoc při sepsání žádosti o rozvod a pomoc při řešení bytové otázky. Zároveň se ukázalo, že některé ženy našly odvahu a svou zoufalou situaci nahlásily např. na policii, popř. u lékaře apod., ale jen minimum z nich podalo přímo trestní oznámení. Povzbuzující ale je, že zhruba třetina těchto žen se snažila svůj problém řešit odchodem od násilného partnera, i když některé z nich se opět k tomuto agresorovi vrátily.

Díky této práci jsem měla možnost projít si mnoho odborných publikací a velkou sumu informací na internetu týkajících se domácího násilí, čímž jsem si prohloubila své znalosti v této problematice. To mě osobně i profesně obohatilo a považuji to za velký přínos, neboť nikdo nikdy neví dopředu, jaké informace a kdy bude v životě potřebovat. Současně se domnívám, že tato práce může sloužit jako ucelený přehled informací o domácím násilí a zároveň může někoho inspirovat k novému zkoumání této problematiky, například využívání institutu vykázání v praxi.

Seznam literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Z. aj. *Domácí násilí. Manuál ke kurzům*. Praha : Acorus, 2003.

BEDNÁŘOVÁ, Z. Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 4–12.

ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. *Sociální práce*, 2006, č. 2, s. 54-67.

GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha : Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HIRIGOYEN, M.-F. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha : Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-9.

MACKOVÁ, K., PĚNKAVOVÁ, Š., HAASOVÁ, P. Práce s dětmi obětí domácího násilí. *Éthum*, 2002, č. 35, s. 27–30.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MUFSONOVÁ, S., KRANZOVÁ, R. *O týrání a zneužívání*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-194-8.

Piata žena: aspekty násilia páchaného na ženách. Bratislava : Aspekt, 2001. ISBN 80-85549-28-X.

PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2004. ISBN 80-7330-051-0.

SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2.

SPILKOVÁ, J. Násilí v rodinách a jeho důsledky. In *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků: násilí v rodině a jeho důsledky*. Praha : JAN, 1999, s. 29–33. ISBN 80-85529-56-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšíř. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VAVROŇOVÁ, M. Násilí na ženách. In *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků: násilí v rodině a jeho důsledky*. Praha : JAN, 1999, s. 83-89. ISBN 80-85529-56-4.

VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 2. vyd. Praha : proFem, 2003. ISBN 80-238-9891-4.

VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0337-4.

Internetové zdroje:

Jak se zachovat v případě domácího násilí? [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/jakse.htm>>.

Legislativa v České republice [online], [cit. 2006-06-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/index.php?id=27>>.

Úmluva o právech dítěte [online], [cit. 2006-06-25]. Dostupné na WWW: <http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění 134/2006 [online], [cit. 2006-07-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.atre.cz/zakony/page0487.htm>>.

Seznam příloh

Příloha I – Kontakty na neziskové organizace zabývající se problematikou domácího násilí

Příloha II - Bezpečnostní plán

Příloha III – Domácí násilí v praxi pomáhajících profesí (Manuál pro sociální pracovníky a psychology)

Příloha IV – Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Kde hledat pomoc **Partnerské násilí a násilí na ženách obecně**

KONTAKTY

ROSA - Informační a poradenské centrum pro ženy-oběti domácího násilí

Podolská 25
147 00 Praha 4
tel./fax: +420 241 432 466,
e-mail: rosa@telecom.cz
<http://www.rosa-os.cz>
Krizová linka: +420 602 246 102
(pouze adresa centra, azylové ubytování je utajené)

Psychosociální centrum Acorus

Legerova 20
120 00 Praha 2
tel.: + 420 283 892 772
(pouze kontaktní adresa, adresa zařízení je utajená)

profem o.p.s.

Gorazdova 20
120 00, Praha
tel./fax: +420 224 917 224
e-mail: profem@ecn.cz
<http://www.profem.cz>
Linka právní pomoci pro ženy - oběti násilí, +420 224 910 744, každou středu od 18:30 - 20:30.

Bílý kruh bezpečí

Duškova 20
150 00 Praha 5
tel.: 257 317 100
fax: 251 512 299
<http://www.bkb.cz>
Linka pro oběti domácího násilí DONA: +420 251 511 313

RIAPS

Chelčického 39
130 00 Praha 3
tel.: +420 222 580 697

Poradna pro ženy v tísní - program Ligy lidských práv (Brno)

tel.: +420 545 245 996
SOSlinka: +420 737 834 345 (7:00 - 22:00).
e-mail: zenavtisni@llp.cz
<http://www.llp.cz/zenavtisni/index.html>

Ženy bez násilí

Kontaktní osoby: Markéta Huňková a Andrea Rezková, Brno
e-mail: zbn02@hotmail.com

Bezpečnostní plán:

(materiál Bílého kruhu bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestných činů)

Útěk z domu

1. Při útoku se nenechte zahnat nebo zavřít v té části domu, kde nejsou okna ani žádný východ, nebo tam, kde se nacházejí možné zbraně (kuchyň nebo koupelna). Pokud bydlíte na venkově, vyhněte se stodole, garáži, sklepu a dílně, kde mohou být uskladněny různé nástroje a také zbraně (pušky, pistole, sekery, řetězy, palice a jiné nástroje). V okamžiku, kdy se násilí stupňuje, snažte se držet stranou těchto míst.

2. Zapamatujte si důležitá telefonní čísla, jako je policie, DONA linka, organizace pro týrané lidi nebo nejbližší azylový dům. Naučte své děti používat telefon a zavolat policii, sousedy nebo někoho jiného, kdo může pomoci.

3. Svěřte se přátelům, příbuzným nebo lidem, kterým věříte. Domácí násilí nesmíte tajit, naopak, nestyďte se a mluvte o tom. V případě utajení se zvyšuje riziko hrozby nebezpečného násilí. Je důležité, abyste si vytvořili podpůrnou síť, kde se vám dostane pomoci. Pokud vás váš násilný partner nebo příbuzný, se kterým bydlíte, izoloval od ostatních, bude to pro vás těžké, ale snažte se začít.

4. Naplánujte si únikové cesty ze všech dveří a oken, včetně těch ve sklepě a v horních patrech. Přemýšlejte: Kterou cestu můžete použít, kudy se můžete dostat ven? Když bydlíte v paneláku, jak se dostanete ven? Plánujte, co budete dělat, pokud je zima a vy si nestačíte vzít ani kabát. Co se stane v noci, kdy všichni okolo spí? Zdraví a život máme jenom jeden a v situaci ohrožení spočívá naděje v rychlém úniku z takového domova, kde napadení hrozí nebo k němu dojde ze strany násilné blízké osoby.

5. Promyslete si důvody, kvůli kterým byste mohli rychle odejít a přitom byste nevyprovokovali ještě intenzivnější násilí. Možná musíte něco donést sousedům. Nebo jste si zapomněli tašku v autě. Když už jste venku, nezastavujte se, dokud nedojdete na bezpečné místo nebo k telefonu. Zavolejte ihned policii, nebo někoho, komu věříte. Ve většině telefonních automatů můžete zavolat policii bezplatně.

6. Rozhodněte se, kam půjdete, až se dostanete ven. Zjistěte si, kde v okolí jsou místa, kde mají otevřeno nepřetržitě, jako jsou policie, hasičská stanice a nemocnice. Tam je dobré jít, protože vám mohou ihned pomoci a ochránit vás. Zeptejte se souseda, který bydlí blízko vás, jestli můžete v případě nouze kdykoliv přijít. (Nebo zaklepte na dveře komukoliv. Většina lidí vám pomůže, nebo alespoň zavolá policii.)

7. Promyslete si předem, jak se tam dostanete. Jezdí ve vašem okolí veřejná doprava i v noci? (Mějte u sebe vždy peníze nebo jízdenky na autobus, metro nebo taxi.) Dokážete dojít tam, kam plánujete v případě ohrožení, dříve než vás násilná blízká osoba dostihne? Pokud máte auto ujistěte se, že je vždy pojízdné. Na venkově je to i kolo, které udržujte v dobrém stavu. Jsou kočárky pro děti na dostupném místě? Domluvte se s Vašimi známými, aby vás v případě nouze vyzvedli autem na domluveném místě blízko vašeho domova.

8. Domluvte si se sousedy heslo, které bude znamenat, že potřebujete pomoc a mají ihned zavolat policii. Zavolejte z okna nebo zvedněte telefon a řekněte například: "Došla mi káva" nebo "Hrozně mě bolí hlava" nebo "Máš ještě ten červený šátek, co jsem ti půjčila?" Požádejte je aby zavolali, pokud uslyší něco, co zní jako napadení, pokud uslyší křičet nebo plakat vaše děti, nebo zvuky násilí jako je rozbíjení nábytku nebo skla. Zvláště, jste-li tělesně postižení nebo částečně a dočasně nepohybliví, je důležité, abyste měli poblíž někoho, kdo vám může pomoci.

9. Připravte si nenápadnou tašku s penězi, oblečením a základními doklady. Také si dejte do této tašky nebo na bezpečné místo mimo domov: drobné na telefon, klíče od auta a od domu, dostatek peněz na taxíka. V nouzové situaci budete možná donuceni odejít bez peněženky nebo kabelky, kde si většina lidí nechává peníze, kreditní karty a klíče. Možná byste si tašku měli nechat u souseda nebo v kufru auta. Zvažte, zda ji nechat v práci. Nechte si dostatek peněz na zaplacení několika nocí v hotelu nebo v penziónu.

10. Na venkovské samotě je ještě důležitější, abyste byli ve spojení s místy pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím a spolu s nimi prodiskutovali svůj bezpečnostní plán. Zkuste vytvořit plán, jak zavolat někomu, kdo vám co nejrychleji pomůže, pokud by policie nemohla reagovat okamžitě. Můžete si vytvořit "přátelský systém", kdy se budete s jinými lidmi například na dálku ujišťovat, že jste v pořádku. Květina v okně, která je vidět přes údolí nebo ručník vyvěšený v poledne na šňůře před domem. Pro případ ohrožení, kdy se smluvený signál neobjeví, budete mít dohodnuté místo, kde se budete schovávat, dokud vám nepřijdou na pomoc. Tím je nebudete vystavovat riziku konfrontace s rozrušenou násilnou osobou.

Pokud jste nepohybliví nebo v důchodovém věku

Pokud v situaci eskalace domácího násilí nemůžete utéci, přemýšlejte, která místnost ve vašem domě je nejbezpečnější, například ta, kde se můžete zamknout a zatelefonovat pro pomoc nebo zavolat o pomoc z okna.

Pěstujte vztahy s lidmi, nezůstávejte v izolaci. Stačí telefonický pravidelný kontakt, o takovou pomoc požádejte například i některou z nestátních organizací ve vašem regionu. Informaci o nich získáte na sociálním odboru nejbližšího úřadu místní správy.

Pokud máte děti

Utíkat s dětmi je vždy komplikovanější. Dojde-li k útoku v bytě nebo domě tak rychle, že je při útěku nemůžete vzít s sebou, vraťte se co nejdříve zpět s policistou a vyzvedněte je. Mohou se totiž ocitnout v nebezpečí napadení samy, ale násilná osoba se může rozhodnout, že si je nechá jako rukojmí. Ohrožené osoby často neutečou z domu právě proto, že mají strach o své děti nebo se bojí, že je násilník později nevydá.

Pamatujte na své děti při promýšlení bezpečnostního plánu a nacvičte jej s nimi. Označte jim bezpečné místo, kde se mohou schovat a vysvětlete jim, aby utekly k sousedům, když uslyší že začíná násilný incident. Opakovaně je uče, že jejich úkolem je být v bezpečí a ne vás chránit.

Co si vzít s sebou

Pokud vás násilí donutí opustit domov, budete potřebovat co nejrychleji pomoc, a proto mějte důležité doklady - nebo jejich kopie - na místě, kde se k nim můžete co nejrychleji dostat. Násilné osoby často ničí svým obětem rodné listy, očkovací průkazy a školní záznamy dětí, protože vědí, že bez nich bude jejich život komplikovaný a připoutá je k domovu – tedy místu, kde jim může dál ubližovat. Je důležité mít vlastní kreditní karty, bankovní účet a úspory, pokud je to možné. Když během týdne ušetříte nějaké peníze, někam je pod svým jménem uložte. Bance dejte adresu na své pracoviště nebo na někoho, komu důvěřujete. Nechte si u spolehlivých přátel kopie všech důležitých dokladů, nebo si je uložte v práci do trezoru, můžete-li si to dovolit. Ujistěte se, že následující věci máte na bezpečném místě:

- Řidičský průkaz a technický průkaz od auta
- Rodné listy
- Občanský průkaz
- Kartičky pojišťovny
- Pasy a imigrační dokumenty
- Záznamy o školní docházce dětí
- Lékařské předpisy, léky, brýle
- Lékařské záznamy, policejní záznamy a jiné důkazy o domácím násilí
- Bankovní karty, kreditní karty a šeková knížka
- Váš adresář s telefony

Domácí násilí v praxi pomáhajících profesí Manuál pro sociální pracovníky a psychology

Pomůcka pro včasnou detekci domácího násilí a kontakt s jeho oběťmi

Při své práci přicházíte do kontaktu s mnoha lidmi – téměř jistě se mezi nimi najdou osoby, které jsou oběťmi domácího násilí (dále jen DN). Následující doporučení by vám mohla pomoci včas rozpoznat přítomnost domácího násilí v jejich životě a posílit vaše dovednosti při kontaktu s nimi.

Rozpoznávání obětí domácího násilí

Oběti domácího násilí vám většinou samy od sebe sdělí málo informací o svém problému. Promluví však, jestliže jim budou kladeny jednoduché a přímé otázky nekonfliktním tónem a v důvěryhodném prostředí. S oběťmi hovořte bez přítomnosti jejich partnerů/partnerek. Někdy je těžké rozpoznat týranou osobu, jestliže nevyhledá pomoc v akutní fázi po incidentu. Týrané oběti často trpí studem a mohou uvádět jiné důvody pro příznaky svých posttraumatických projevů a reakcí. **Mají tendenci minimalizovat, skutečnost je zpravidla horší, než uvádějí.** Musíte se výslovně ptát po incidentech DN. Buďte trpěliví. **Mnoho týraných osob potřebuje pomalý postup** (drobné krůčky raději než radikální řešení), ačkoliv jejich situace je zlá.

„Psychologické“ signály DN

- manipulace s realitou (laxnost, odmítání pomoci);
- neschopnost ventilovat vztek;
- disociace;
- minimalizace násilí;
- naučená bezmoc, sebedestruktivní a sebeobviňující reakce;
- přílišná ochota vyhovět druhým;
- naučená pasivita.

Oběť ztrácí výhled do budoucnosti. Proto se u ní projevují:

- snížené sebevědomí;
- zvýšená dráždivost;
- čerstvé zážitky spojené s rolí oběti.

Zásady komunikace s oběťmi domácího násilí

- empatie, aktivní naslouchání, potvrzování emocí;
- upřímnost (problém DN je vždy složitý; složitost a další útrapy nelze před obětí zamlčovat);
- porozumění (důležité: nikdy nepodmiňovat pomoc tím, že oběť opustí tyрана, oběť musí vědět, že i po nešťastném pokusu o záchranu vztahu bude pomáhajícími pracovníky akceptována.);
- zjišťování míry ohrožení oběti (nebezpečnost agresora);
- postupné přeladování z minulosti na budoucnost – stimulování vnitřních sil oběti, pěstování sebevědomí a sebeúcty, obnovování životních iluzí;
- zpracování individuálního bezpečnostního plánu – jak se bránit proti DN;
- podpora při hledání navazujících míst pomoci (např. vysvětlit možné trestněprávní kroky, kroky pro řešení sociálních otázek atd.).

Doporučení pro vedení rozhovoru

Důležité otázky pro rozpoznání DN

- „*Jak se nyní cítíte?*“
- „*Co vás přimělo k vyhledání pomoci?*“
- „*Jak se k vám partner/ka choval/a?*“
- „*Co dělal/a? Co jste cítil/a?*“
- „*Kdy to začalo?*“
- „*Jak to začalo?*“
- „*Jak jste se choval/a při prvním napadení?*“
- „*Co jste tehdy cítil/a? Co vás dnes nejvíc trápí?*“
- „*Jsou děti také ohroženy? Jak reagují na DN?*“
- „*Jak teď vidíte váš vztah? Co dál?*“
- „*Jak vám můžeme pomoci? Co očekáváte od nás?*“
- „*Jaké máme společné možnosti řešit váš problém?*“

V průběhu rozhovoru oběť povzbuzujte. Budujte vzájemnou důvěru, naslouchejte a neodsuzujte. Potvrďte zkušenosti oběti. Pracujte s budoucností. O změně situace mluve jako o realitě, avšak navrhněte drobné kroky, ne generální změnu. Udržujte dialog a rozvíjejte ho, i když je to někdy velmi těžké, protože oběť zcela rezignuje.

Signály zvýšeného rizika (zjistěte při rozhovoru):

- agresor je držitelem střelné zbraně;
- agresor je konzumentem alkoholu nebo drog;
- agresor vyhrožuje zabitím;
- agresor napadá i děti;
- agresor již napadl i zakročující policisty;

- agresor má sklony ke slídění či pronásledování oběti, v minulosti tak již činil, když před ním utekla např. k přítelkyni nebo rodičům.

Jsou-li přítomny dva nebo více uvedených znaků, je ohrožení oběti na zdraví a životě velmi vážné! Je na místě obrátit se na policii a doporučit ubytování v azylovém domě. Žijí-li v rodině postižené domácím násilím děti, vždy upozorněte orgán sociálně právní ochrany dětí!

Jak vypracovat bezpečnostní plán

- Jednoduchými dotazy zjistit styl, povahu a okolnosti útoků agresora.
- Dotázat se na možnosti sehnání pomoci.
- Podle okolností spolu s klientkou/klientem vytvořit sled jednoduchých kroků.
- Je třeba myslet mimo vyjeté koleje, kreativně!
- **Oběť musí věřit v bezpečnostní plán!**
- Někdy má významný bezpečnostní účinek i zdánlivá maličkost.

Směr poradcovy strategie při vypracování bezpečnostního plánu

- Zjištění stupně ohrožení (rizikovosti DN) a sestavení bezpečnostního plánu (ochrana oběti, evidence incidentů, informování policie, lékaře...).
- Psychologická stránka věci (povzbuzení, startování aktivity, obnova životních iluzí).
- Právní stránka věci (např. trestní oznámení na policii).
- Sociálněorganizační stránka věci (je třeba něco zorganizovat? je třeba řešit sociální otázky?...).

Nezapomeňte:

Zdůraznit oběti DN, aby evidovala a dokumentovala veškeré projevy DN, kterých se agresor dopustil: stačí např. vyhotovit písemnou zprávu s uvedením popisu incidentu, místa, času a data, nebo pořídit fotografie, zvukový záznam, vyhledat lékaře a uchovat lékařskou zprávu.

Jak odlišit DN od jiných typů rodinných problémů a krizí

1. **Přímým dotazováním** – klíčové jsou dotazy na fyzické, psychické, sexuální a také ekonomické násilí. (*Co se děje, první DN, poslední DN, nejhorší DN, co se mění na agresi partnera, jak jste se choval/a při prvním DN, posledním DN, co bezprostředně předchází útoku, jaké máte těsně po útoku potíže, bolesti, problémy, zranění, vyhledal/a jste ošetření, pomoc – kam jste se obrátil/a...*)

2. **Pomocí následujícího odlišení – diferenciálně diagnostická kritéria** jsou tři:

A) Startér násilí

DN není vyprovokované chování oběti! Klíčová je otázka: „*Co předcházelo incidentu?*“

B) Opakování

DN není jednorázový akt! DN není jednorázový akt! Je to proces, který má start, vývoj a spěje k nějakým koncům. Zásadně mění povahu partnerského vztahu. Klíčové otázky: „*Kdy to začalo, jak dlouho to trvá, co se děje nyní?*“

C) Pocit oběti

Oběť DN má typické pocity, zejména strach z opakování násilí. Klíčové otázky: „*Jak reagujete, na co myslíte, jak se cítíte?*“

Důležité kritérium pro další kroky

- Lze – nelze spolupracovat s celou (širší) rodinou.
- Přijímá – nepřijímá pachatel/ka zodpovědnost!

Dobré řešení

- Pachatel/ka přijímá zodpovědnost, chce se změnit....
- Šance na zachování vztahu existuje.
- Na záchraně dobrého života se musí podílet pachatel/ka i oběť, **obě strany musí upřímně věřit v nápravu a změnu.**

Jiné řešení

- Pachatel/ka je pro nápravu ztracen/a, protože odmítá svou zodpovědnost.
- Klíč k řešení je pouze na straně oběti.
- Oběť musí sama dozrát k jedinému řešícímu rozhodnutí – **opustit totálně (fyzicky, ekonomicky i psychicky) týrajícího partnera/ku**

Závěr

Neposuzujte úspěch své intervence podle aktivity klientů. Oběť DN je velice často ohrožena na zdraví a životě, jestliže se pokusí opustit násilného partnera/ku, a tak může trvat poměrně dlouho, než se k tomuto kroku odhodlá. Pro pomáhající pracovníky je značně frustrující vidět, že klient/ka zůstává v násilném vztahu. Avšak tím, že jste klientům poskytli porozumění pro jejich situaci a nabídli dostupnou pomoc, učinili jste vše, co bylo možné.

Vydal Bílý kruh bezpečí v rámci projektu *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí v Ostravě* realizovaného pod záštitou hejtmána Moravskoslezského kraje a podporovaného společností Philip Morris ČR a.s. a Moravskoslezským krajem.

ZÁKON
ze dne 14. března 2006,
kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ
Změna zákona o Policii České republiky
Čl. I

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 26/1993 Sb., zákona č. 67/1993 Sb., zákona č. 163/1993 Sb., zákona č. 326/1993 Sb., zákona č. 82/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 186/1997 Sb., zákona č. 138/1999, zákona č. 168/1999 Sb., zákona č. 325/1999 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 329/1999, zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 361/2000 Sb., zákona č. 60/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 216/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 436/2003 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 288/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se mění takto:

1. Za § 21 se vkládají nové § 21a až 21d, které včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 8f) až 8i) znějí:

" Oprávnění rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj

§ 21a

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvlášť závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále jen "společné obydlí"), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje (dále jen "vykázaná osoba"), je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.

(2) Není-li ten, vůči komu směřuje opatření podle odstavce 1, v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje.

(3) Rozhodne-li policista o vykázání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj podle odstavce 1 nebo 2 (dále jen "vykázání"), vždy specifikuje prostor, na který se tato omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučít. Územní rozsah vykázání se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem podle odstavce 1 (dále jen "ohrožená osoba").

(4) Pokud je vykázání spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby podle zvláštního zákona⁸⁹⁾, je o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, který přijme příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.

(5) Při provádění úkonů souvisejících s vydáním rozhodnutí o vykázání je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže hrozí nebezpečí z prodlení.

(6) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista neprodleně úřední záznam.

§ 21b

(1) Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje.

(2) Rozhodnutí o vykázání se písemně vyhotoví do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Vyhotovené rozhodnutí se v opise doručí vykázané osobě a ohrožené osobě. Opis rozhodnutí o vykázání doručí policista do 24 hodin od jeho vydání spolu s opisem úředního záznamu podle § 21a odst. 6 příslušnému intervenčnímu centru⁹⁰⁾; v případě, že ve společném obydlí, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, žije nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázání spolu s opisem úředního záznamu ve stejné lhůtě též příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(3) Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázání je odvolání, které nemá odkladný účinek.

(4) Při vydání rozhodnutí o vykázání se postupuje, nestanoví-li tento zákon jinak, podle správního řádu.

§ 21c

(1) Rozhodne-li policista o vykázání, vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které drží, a vykázaná osoba je povinna klíče vydat. Policista zároveň poučí vykázanou osobu o následcích neuposlechnutí takové výzvy^{8h)}. Policista je dále povinen umožnit vykázané osobě, aby si nejpozději při výkonu rozhodnutí o vykázání vzala ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty, a ve lhůtě do 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázání pak další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání.

(2) Vykázané osobě poskytne policista informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost. Policista je povinen vykázanou osobu poučit o jejím právním postavení, o jejich právech a povinnostech a o dalším možném postupu ve věci. Za tímto účelem policista vyžádá od vykázané osoby adresu pro doručování.

(3) Ohroženou osobu poučí policista o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu⁸ⁱ⁾ a o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policista poučí ohroženou osobu i o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při rozhodování o vykázání přihlíží. Je-li toho třeba, přivolá policista ohrožené osobě nezbytnou lékařskou pomoc.

§ 21d

(1) Vykázání, o kterém bylo rozhodnuto podle § 21a odst. 1 nebo 2, trvá po dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.

(2) Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání se lhůta uvedená v odstavci 1 prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná osoba i ohrožená osoba. O provedené kontrole sepíše policista úřední záznam. Poznámky pod čarou č. 8f, 8g, 8h a 8i znějí:

^{8e)} § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

^{8b)} § 74a a 74b zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

^{8h)} § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ⁱ⁾ § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

2. V § 42k odst. 1 písm. a) se za slovo "tak" vkládají slova "tento nebo".

3. V § 42k odst. 2 v druhé větě se za slova "odstavce 1 písm." vkládají slova "a) a".

4. Za § 42m se vkládá nový § 42n, který včetně nadpisu zní:

"§ 42n

Zpracovávání osobních údajů v souvislosti s vykázáním ze společného obydlí a zákazem vstupu do něj

(1) Podle ustanovení této hlavy zpracovává policie též osobní údaje ohrožené osoby a vykázané osoby (§ 21a); v případě, že ve společném obydlí, na které se vztahuje vykázání (§ 21a odst. 3), bydlí nezletilá osoba, zpracovává policie též osobní údaje této osoby.

(2) Osobní údaje osob uvedených v odstavci 1 se zpracovávají podle zásad stanovených v § 42g.

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského soudního řádu

Čl. II

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., zákona č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., zákona č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004

Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb. a zákona č. 79/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 52 odst. 2 se slova "příslušný policejní orgán" nahrazují slovy "Policií České republiky" a slova "tento orgán" se nahrazují slovy "Policií České republiky".

2. V § 74 se na konci odstavce 2 doplňuje věta "Účastníky řízení podle § 76b jsou navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje; navrhovatelem se rozumí osoba, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou jednáním osoby, proti které návrh směřuje, vážným způsobem ohroženy".

3. V § 74 odst. 4 se za slova "§ 76a" vkládají slova "a 76b".

4. V § 75a se na konci odstavce 2 doplňují slova "a 76b".

5. V § 75b odst. 3 se na konci textu písmene a) doplňují slova "a 76b".

6. V § 75c odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova "nebo § 76b".

7. V § 75c odst. 2 se za slova "24 hodin poté, co byl podán," vkládají slova "o návrhu podle § 76b až do 48 hodin poté, co byl podán".

8. Za § 76a se vkládá nový § 76b, který včetně poznámky pod čarou č. 33c zní:

"§ 76b

(1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

- a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen "společné obydlí"), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,
- b) se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

(2) Výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoví soud, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

(3) Předběžné opatření podle odstavce 1 trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 1 rozhodnutí Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu^{33c)}, počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v tomto zvláštním právním předpise. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření podle odstavce 4 neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

(4) Bylo-li před uplynutím doby uvedené v odstavci 3 zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření; vezme přitom v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele podle odstavce 1, obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

(5) Rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle odstavce 1 není podmíněno předchozím rozhodnutím Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu.

---

^{33c)} § 21a a násl. zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů." Dosavadní § 76b až 76f se označují jako § 76c až 76g.

9. V § 76c se na konci odstavce 1 doplňuje věta "Usnesení o předběžném opatření podle § 76b se vyhlásí účastníkům až při provedení jeho výkonu. Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon".

10. V § 76d se na konci textu písmene a) doplňují slova "a 76b".

11. V § 77 odst. 1 písm. a) se za slovo "nepodal" vkládají slova "v zákonné lhůtě nebo".

12. V § 89 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který zní:

"(2) V řízení, které je zahajováno spolu s návrhem na prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst. 2, je příslušný okresní soud, který o prodloužení předběžného opatření rozhoduje".

13. Za § 273a se vkládá nový § 273b, který včetně nadpisu zní:

"§ 273b Výkon rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným

(1) Nařídil-li soud předběžným opatřením, aby povinný dočasně opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby se zdržel setkávání s osobou, kterou soud v usnesení označil, a nenavazoval kontakty s ní (§ 76b), zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí.

(2) Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.

(3) Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty uvedené v § 76b odst. 4 příležitost, aby si ze společného obydlí vyzvedl věci uvedené v odstavci 2. O tomto právu soud povinného vyzoomí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

(4) Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je soud, který nařídil předběžné opatření."

ČÁST TŘETÍ Změna trestního zákona Čl. III

V § 171 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 120/1962 Sb., zákona č. 53/1963 Sb., zákona č. 56/1965 Sb., zákona č. 81/1966 Sb., zákona č. 148/1969 Sb., zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 47/1990 Sb., zákona č. 84/1990 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 457/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 490/1991 Sb., zákona č. 557/1991 Sb., nálezu Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 4. září 1992, publikovaného v částce 93/1992 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 91/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 103/1997 Sb., zákona č. 253/1997 Sb., zákona č. 92/1998 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 96/1999 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 223/1999 Sb., zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 305/1999 Sb., zákona č. 327/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 101/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 405/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 139/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 134/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 482/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 276/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 91/2004 Sb., zákona č. 537/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., zákona č. 692/2004 Sb., zákona č. 411/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se na konci písmene d) slovo "nebo" zrušuje a za písmeno d) se vkládá nové písmeno e), které včetně poznámky pod čarou č. 2b zní:

"e) dopustí se závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázaní vydané podle zvláštního právního předpisu^{2b)} nebo na základě předběžného opatření soudu, nebo

2b) § 21a zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů." Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno f).

ČÁST ČTVRTÁ Změna zákona o sociálním zabezpečení Čl. IV

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 1/1991 Sb., zákona č. 46/1991 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 482/1991 Sb., zákona č. 578/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 235/1992 Sb., zákona č. 582/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 155/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 133/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 155/1998 Sb., zákona č. 350/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 213/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 426/2002 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb. a zákona č. 218/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 73 odst. 6 se na konci písmene k) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno l), které zní:

"l) pomoc v intervenčních centrech."

2. Za § 74 se vkládají nové § 74a a 74b, které včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 50a znějí:

" Pomoc osobám ohroženým násilím § 74a

(1) Osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, se poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azytové povahy. Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují intervenční centra.

(2) Součástí pomoci podle odstavce 1 je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi. Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci.

(3) Zaměstnanci intervenčních center jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení orgánům činným v trestním řízení i bez takového souhlasu.

§ 74b

(1) Pomoc osobám ohroženým násilným chováním se poskytuje převážně na základě podnětu doručeného intervenčnímu centru Policií České republiky podle zvláštního právního předpisu^{50a)}; tímto podnětem je opis rozhodnutí o vykázání nebo o zákazu vstupu do společného obydlí a opis úředního záznamu o provedených úkonech. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta na základě žádosti osob ohrožených násilným chováním i bez takového podnětu.

(2) Intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu, která byla v rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí označena za osobu ohroženou násilným chováním, a to ve lhůtě nejpozději do 48 hodin od doručení podnětu, jinak vždy bezodkladně poté, co se dozví o ohrožení osoby násilným chováním.

(3) V rámci prvního kontaktu s osobou ohroženou násilným chováním intervenční centrum zjišťuje, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky a zda jí byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí. Dále pomoc zahrnuje i následnou poradenskou činnost.

(4) Intervenční centrum je povinno oznamovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.

---

^{50a)} § 21b odst. 2 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení

Čl. V

Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 125/1990 Sb., zákona č. 210/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 459/1990 Sb., zákona č. 9/1991 Sb., zákona č. 144/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 72/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 155/1998 Sb., zákona č. 169/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb. a zákona č. 501/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 se na konci písmene c) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

"d) zřizuje a spravuje intervenční centra."

2. V § 45 se na konci písmene ch) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno i), které zní:

"i) intervenční centra."

3. V § 46 odst. 1 se za slova "§ 3 odst. 2 písm. a)" vkládají slova "a d)".

ČÁST ŠESTÁ

Účinnost

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

Zaorálek v. r.
Klaus v. r.
Paroubek v. r.

Abstrakt

PEŠKOVÁ, L. *Problematika domácího násilí ve vztahu k ženám očima Poradny Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích*. České Budějovice 2006. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce L. Zapletalová.

Klíčová slova: domácí násilí, násilí na ženách, oběť, agresor, fenomén Jekylla a Hyda, Stockholmský syndrom, syndrom adaptace na týrání, bezpečnostní plán.

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala tématu domácího násilí páchaného na ženách. V teoretické části jsem uvedla základní informace, které by měly být známé i laické veřejnosti. Poukázala jsem na to, co je domácí násilí a jaké má specifické znaky. Teoreticky jsem popsala také jednotlivé druhy domácího násilí a jejich projevy; příčiny vzniku partnerského násilí a fáze agrese. Dále jsem charakterizovala účastníky tohoto násilí, tzn. oběť, agresora a vztah dětí a domácího násilí. V poslední kapitole jsem se věnovala možnostem pomoci obětem. V praktické části jsem popsala Poradnu Eva, ve které jsem prováděla svůj výzkum. Cílem práce bylo zjistit projevy a dopady domácího násilí v životě žen, které navštěvovaly Poradnu Eva pro ženy a dívky v nouzi v Českých Budějovicích v průběhu roku 2005.

Abstract

Domestic Violence Against Women. Based on the research done in the counselling centre Eva for women and girls in need in České Budějovice.

Key words: domestic violence, violence against women, victim, abuser, Jekyll and Hyde Syndrome, Stockholm Syndrome, unhealthy bonding between victim and abuser, security plan.

My bachelor's thesis deals with domestic violence against women. In the theoretical part I have provided some basic information, that might be known even to laymen. I have explained what domestic violence is and I have listed its characteristic signs. I have described various types of domestic violence and their manifestations, I have depicted the causes of woman abuse perpetrated by intimate partner and stages of aggression. Then I have portrayed main participants of an abusive relationship: the victim and the abuser. I have also paid attention to the impact of partner abuse on children. The last chapter is devoted to the possibilities of help and support for victimized women and girls.

The practical part of my thesis deals with the counselling centre called Eva, where I did my research. The aim was to find out manifestations of domestic violence and its impact on the lives of the women who were visiting the centre during the year 2005.